

EESC info

European Economic and Social Committee

A bridge between Europe and organised civil society

December 2024 | NL

Available Languages:

ES	BG	CS	DA	EN	DE	ET	FR	EL	GA	HR	IT	LV	LT	HU	MT
NL	PL	PT	FI	RO	SK	SL	SV								

HOOFDARTIKEL

Hoofdartikel

Een jaar van vooruitgang en belofte: overdenkingen van voorzitter Oliver Röpké

Nu 2024 ten einde neigt, wil ik stilstaan bij een jaar van belangrijke resultaten voor het Europees Economisch en Sociaal Comité (EESC). Samen hebben we de stem van het maatschappelijk middenveld luider laten klinken, de democratische beginselen versterkt en ons ingezet voor

duurzaamheid binnen Europa en wereldwijd.

Een van onze belangrijkste mijlpalen was de start van het initiatief voor leden uit kandidaat-lidstaten (ECM), waarbij vertegenwoordigers van kandidaat-lidstaten van de EU bij de adviesprocessen van het EESC werden betrokken. Dit initiatief bevestigt onze inzet voor een transparant en op verdienste gebaseerd uitbreidingsproces, waarbij toekomstige lidstaten worden voorbereid om ten volle deel te nemen aan de vormgeving van de EU.

We hebben de mondiale partnerschappen uitgebreid door de ondertekening van een memorandum van overeenstemming met de Braziliaanse Raad voor duurzame economische en sociale ontwikkeling. Deze bredere samenwerking op het gebied van duurzame ontwikkeling en democratie werd geïllustreerd tijdens mijn ontmoetingen met president Lula da Silva. Tijdens de sociale top van de G20 in Rio de Janeiro speelde het EESC een centrale rol door samen met president Lula en de Braziliaanse regering te pleiten voor hervorming van het bestuur en betere sociale bescherming. Ook ons partnerschap met de Afrikaanse Unie, geformaliseerd door middel van een gezamenlijke verklaring tijdens de VN-top over de toekomst, legde de nadruk op inclusieve mondiale governance en billijke klimaatmaatregelen. Deze mondiale initiatieven onderstrepen de groeiende invloed van het EESC op de aanpak van gemeenschappelijke uitdagingen.

Binnen Europa heeft de Week van het maatschappelijk middenveld het belang van lokale betrokkenheid bij het vormgeven van de toekomst van de EU aangetoond. Tijdens het uitbreidingsforum op hoog niveau hebben wij opnieuw bevestigd dat uitbreiding niet alleen gaat over het uitbreiden van de grenzen, maar ook over het verdiepen van gedeelde waarden. Ontmoetingen met leiders zoals de Albanese premier Edi Rama waren erop gericht ervoor te zorgen dat het maatschappelijk middenveld een centrale rol speelt in de toetredingsonderhandelingen met de EU. Deze inspanningen werden aangevuld met discussies over digitale transformatie tijdens de vergadering van het EESC-bureau in Warschau, waarbij de technologische vooruitgang werd afgestemd op de Europese waarden van billijkheid en rechtvaardigheid. Deze activiteiten vormen de basis voor het komende Poolse voorzitterschap van de EU.

In 2025 blijven wij ons richten op het versterken van de participatiedemocratie, het bevorderen van sociale rechtvaardigheid en het aanpakken van mondiale uitdagingen zoals klimaatverandering en digitalisering. Zonder te versagen zal het EESC blijven werken aan een Europa dat luistert, inspireert en niemand aan zijn lot overlaat.

Moge het komende jaar iedereen vrede, vooruitgang en welvaart brengen.

VOOR IN UW AGENDA

4-16 december 2024

Fototentoonstelling “Krachtige ontmoetingen: de bestrijding van energiearmoede in beeld”

9 december 2024

Europese Dag van de Consument 2024

11 december 2024

20-jarig bestaan van de verbindingsgroep

22-23 januari 2025

EESC-zitting

DE SPECIALE GAST

DE SPECIALE GAST

Onze speciale gast is de Wit-Russische filmmaker en journalist Andrey Gnyot, die onlangs is vrijgelaten uit huisarrest in Servië. Hij zat een jaar in uitleveringsdetentie voor vermeende financiële misdrijven in zijn land. Aan de hand van zijn persoonlijke verhaal

beschrijft hij het lot van onafhankelijke journalisten in het Wit-Rusland van vandaag. Wie ook maar een greintje kritiek uit op de machthebbers krijgt het stempel “vijand van het volk” en wordt gevangengezet op grond van valse beschuldigingen over belastingontduiking.

VIJAND VAN HET VOLK — HOE WIT-RUSLAND ZIJN JOURNALISTEN VERVOLGT

Door Andrey Gnyot

Om in Wit-Rusland te worden gearresteerd, volstaat het om het verkeerde beroep te kiezen. Voor zo'n fatale fout kun je zelfs in het centrum van Europa opgepakt worden, bijvoorbeeld in Servië. En een gerenommeerde internationale organisatie als Interpol maakt dit mogelijk. Het klinkt als bitter sarcasme, maar het is de harde waarheid. Ik overdrijf niet. Mijn naam is Andrey Gnyot. Ik ben een Wit-Russische filmmaker, journalist en gewezen politiek gevangene. Dit is mijn verhaal.

In 1999 besloot ik journalist te worden. Televisie en radio waren mijn passie, mijn droom en mijn hobby. Had een 17-jarige zich ooit kunnen voorstellen dat onafhankelijke journalistiek in zijn land als "extremisme" zou worden bestempeld en dat alle andere media zouden worden

gereduceerd tot propaganda-instrumenten? Nee, niemand van ons had dit in het Europa van de 21e eeuw voor mogelijk gehouden. Toch is dit precies de situatie in het dictatoriale Wit-Rusland van vandaag. In het hele land is er geen enkel onafhankelijk mediakanaal. Alle media zijn in staatshanden. De staat oefent strikte controle uit op het redactioneel beleid. Het is heel eenvoudig: Loekasjenko's zelfverklaarde macht wordt de hemel in geprezen en iedereen die daar kritiek op durft te leveren, hoe opbouwend ook, wordt beschouwd als een "vijand van het volk", een term uit het communistische verleden.

Halverwege de jaren 2000 probeerde ik als jonge, naïeve, pas afgestudeerde journalist voet aan de grond te krijgen in de mediawereld. Tijdens en na mijn studie deed ik veel praktijkervaring op bij televisie en radio, en ik wist precies wat ik wilde. De mogelijkheden namen echter zienderogen af. Particuliere radiostations werden opgedoekt of overgenomen door de staat, terwijl onafhankelijke tv-stations niet eens een zendfrequentie konden krijgen. De keuze was simpel: of meegaan in de propaganda, of gevoelige onderwerpen vermijden en je beperken tot tandoel amusement. De journalistiek overleefde in Wit-Rusland alleen dankzij een paar kranten en onafhankelijke internetportalen. Veel journalisten zochten een andere baan, velen werden het slachtoffer van repressie. Media die niet op één lijn zaten met het regime kregen regelmatig waarschuwingen van het Wit-Russische ministerie van Informatie. Na drie waarschuwingen werd hun licentie al ingetrokken. Volgens de Wit-Russische vereniging van journalisten is het aanbod van kranten in de periode 2020-2024 met 21 % gedaald. In de Wit-Russische krantenkiosk zijn alleen nog onschuldige publicaties te vinden, gericht op wie een datsja bezit of amateur is van moppen of kruiswoordpuzzels. Alle onafhankelijke sociaal-politieke redacties werden door de autoriteiten opgedoekt of stopten op eigen initiatief met drukken omdat het onmogelijk was geworden om nog te werken.

Gelukkig vond ik voor mezelf een compromisoplossing. Officieel werd ik regisseur en deed ik creatief werk, waarin ik zeer succesvol was, maar ondertussen bleef ik journalist, als vrijwilliger en anoniem, om mezelf te beschermen. Dit bleek een goede tactiek te zijn. Dankzij al mijn ervaring en professionele contacten kon ik de onafhankelijke media nieuw beeldmateriaal bezorgen van de gebeurtenissen in 2020. Ik was ook maatschappelijk en politiek actief en werd een van de oprichters van de Vrije Vereniging van Wit-Russische Atleten SOS.BY, een burgerbeweging die opkomt voor mensenrechten. Ik denk niet dat ik kan worden

beschuldigd van vooringenomenheid of partijdigheid omdat ik de kant van mijn volk heb gekozen. Een dictatuur heeft niets te maken met objectiviteit, net zoals propaganda niets te maken heeft met journalistiek.

In 2021 stond Wit-Rusland op de 158e plaats van de 180 landen op de ranglijst van persvrijheid, vijf plaatsen lager dan in 2020. “Voor mediawerkers is Wit-Rusland het gevaarlijkste land van Europa”, waarschuwt de internationale mensenrechtenorganisatie Verslaggevers zonder grenzen.

In 2020, het jaar van de protestbewegingen, gaven de Wit-Russen de volgende voorkeuren aan: het internet en sociale media waren de belangrijkste nieuwsbronnen voor 60 % van de respondenten. Televisie voor slechts 11 % van de respondenten, gedrukte media voor 7 % en radio voor 5 %. Toen het dictatoriale regime in mijn land deze cijfers zag, begon het hard en compromisloos op te treden. Het bedacht de strijd tegen “extremisme” als voorwendsel voor censuur en vervolging. De autoriteiten blokkeerden de toegang tot de inhoud van mediakanalen die hun activiteiten vanuit het buitenland voortzetten. Elke samenwerking met hen werd beschouwd als een uiting van extremisme.

Eind 2023 zaten 32 journalisten in Wit-Rusland in de gevangenis. In de detentiecentra worden journalisten onder druk gezet en onmenselijk behandeld. Volgens mensenrechtenactivisten ging blogger en journalist Ihar Lossik van Radio Liberty lange tijd in hongerstaking in de gevangenskolonie, waarna hij probeerde zijn handen en keel door te snijden. Hij werd veroordeeld tot 15 jaar gevangenis. Elke vorm van samenwerking met onafhankelijke media, die als “extremistische groeperingen” worden bestempeld, wordt steeds meer vervolgd. Recentelijk zijn niet alleen vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties vervolgd, maar ook gewone burgers die voor journalisten commentaar geven op maatschappelijke en politieke gebeurtenissen.

Op 31 oktober 2024 werd mijn persoonlijke Instagram-account door het Wit-Russische regime uitgeroepen tot “extremistisch materiaal”. Dat betekent dat niet alleen ik, maar ook al mijn volgers in Wit-Rusland zullen worden aangeklaagd omdat ze op mijn account zijn geabonneerd. Meer dan 5000 internetbronnen in Wit-Rusland vallen volgens de dictatuur onder de categorie “extremistisch”. Waarschijnlijk kan geen ander Europees land prat gaan op zulke indrukwekkende statistieken! Als je je afvraagt of wij Wit-Russen vinden dat er genoeg aandacht wordt besteed aan de situatie van de journalistiek in ons land, zal ik eerlijk zijn: Nee, dit probleem krijgt te weinig aandacht. Niet alleen het instituut van de journalistiek wordt ontmanteld, ook de journalisten zelf worden fysiek kapotgemaakt.

Zelfs buiten Wit-Rusland worden journalisten en activisten vervolgd. Ik ben daar het beste voorbeeld van. Het regime heeft geleerd hoe het democratische instellingen moet gebruiken om zijn snode doelen te bereiken. Journalisten, activisten, bloggers en politiek actieve burgers worden vervolgd voor fiscale misdrijven, meestal wegens oude onbetaalde belastingen. De perfecte dekmantel voor wat in werkelijkheid politiek gemotiveerde vervolging is. Mensenrechtenactivist en Nobelprijswinnaar Ales Bjaljazki zit in de gevangenis voor belastingontduiking. De hoofdredacteur van de onafhankelijke website “TUT.BY” (die in 2020 door het regime werd geblokkeerd) en haar collega’s zitten ook vast op grond van fiscale misdrijven. Interpol gebruikte dezelfde strafrechtelijke paragraaf om een arrestatiebevel tegen mij uit te vaardigen. Het had bijna acht maanden nodig om in een intern onderzoek te concluderen dat dit arrestatiebevel in strijd was met artikel 2 en 3 van hun statuten. Desondanks werd ik gearresteerd en zat ik zeven maanden en zes dagen vast in de centrale gevangenis in Belgrado. Vijf maanden lang kreeg ik huisarrest onder strikte voorwaarden. Tot twee keer toe besloot het Servische Hooggerechtshof mij uit te leveren aan het

dictatoriale Wit-Rusland. Mijn advocaat en ik gingen telkens met succes in beroep tegen dit vonnis. Ik ben beroofd van een jaar van mijn leven en van mijn fysieke en mentale gezondheid. En dat allemaal omdat ik het verkeerde beroep in het verkeerde land heb gekozen. Gewoon omdat ik een eigen mening heb en die als actieve burger wilde uiten.

Gelukkig heb ik uiteindelijk gewonnen. Anders zou je dit nu niet lezen. Dankzij de ongelooflijke solidariteit van journalisten, politici, maatschappelijke organisaties en ngo's kon ik Servië verlaten en zit ik nu veilig in Berlijn. Maar mijn verhaal is nog niet voorbij. Ik heb nog een lang herstelproces voor de boeg, een lange strijd ook. Ik weet dat ik plichtsgetrouw mijn roeping heb gevolgd, ook al zien sommigen dat als extremisme. Ik weet dat onafhankelijke journalistiek een van de bouwstenen is van een democratische samenleving. Het soort samenleving dat de Wit-Russen willen. En we rekenen erop dat we in deze belangrijke strijd niet aan ons lot worden overgelaten.

EEN VRAAG VOOR...

Oktober en november werden getekend door het mislukken van twee mondiale milieutoppen: de COP16 (de conferentie van partijen bij het VN-verdrag inzake biologische diversiteit) en de COP29 (de VN-klimaatconferentie), beide gericht op de financiering die dringend nodig is om de natuur in stand te houden en de klimaatverandering te beperken. We hebben de vertegenwoordigers van het EESC tijdens de COP's van dit jaar — Peter Schmidt, Diandra Ní Bhuachalla en Arnaud Schwartz — gevraagd wat er volgens hen op het spel staat als de wereld er

niet in slaagt actie te ondernemen op het gebied van klimaat.

COP16 EN COP29: WE ZIJN ONZE EIGEN RUITEN AAN HET INGOOIEN

Door Peter Schmidt, Diandra Ní Bhuachalla en Arnaud Schwartz

Als vertegenwoordiger van het maatschappelijk middenveld van de EU tijdens de COP29 in de Azerbeidzjaanse hoofdstad Bakoe pleit het EESC voor dringende, tastbare klimaatactie en voorrang voor sociale en milieurechtvaardigheid in klimaatonderhandelingen.

We hebben Peter Schmidt, voorzitter van de ad-hocgroep COP, gevraagd naar de belangrijkste standpunten van het EESC over het hoofdthema van de COP29: klimaatfinanciering.

Peter Schmidt: De wereldwijde toename van [extreme klimaat- en weersomstandigheden](#) maakt eens te meer duidelijk dat we onze klimaatambitie moeten opvoeren. Terwijl dit jaar goed op weg is om het warmste jaar ooit worden, komen ook door de mens veroorzaakte klimaatrampen zoals overstromingen, bosbranden en droogtes steeds vaker voor en zijn ze steeds heftiger, waardoor de sociale ongelijkheid nog groter wordt. De kosten van het uitblijven van klimaatmaatregelen zijn veel hoger dan de kosten van klimaatactie.

Er staat veel op het spel tijdens de COP29. Overeenstemming over mondiale oplossingen voor klimaatfinanciering is van cruciaal belang om ook ontwikkelingslanden de middelen te geven voor wereldwijde klimaatactie. Het EESC heeft tijdens de COP29 in Bakoe aanbevelingen gedaan op basis van zijn advies over klimaatfinanciering, dat vooral gaat over de hervorming van de internationale financiële architectuur om doeltreffende en toegankelijke klimaatfinanciering te ontsluiten en te faciliteren.

Het EESC pleit voor de vaststelling van een nieuwe collectieve kwantitatieve doelstelling om de lacunes in de klimaatfinanciering te dichten, waardoor deze geschikter zal zijn voor het beoogde doel, biodiversiteitsvriendelijker zal zijn, meer effect zal sorteren en nauwkeuriger gericht zal zijn op de meest kwetsbare landen en gemeenschappen. De klimaatfinancieringsstromen moeten worden geleid door de beginselen van een rechtvaardige transitie, in overeenstemming zijn met de Overeenkomst van Parijs en de duurzameontwikkelingsdoelstellingen als uitgangspunt hebben. Hierbij zijn langetermijnverbintenissen van zowel publieke als private actoren van doorslaggevend belang, en overheidsfinanciering zal een cruciale rol spelen bij het mobiliseren van particuliere investeringen in klimaatinitiatieven en de risico's van dit soort investeringen verminderen.

Hoewel lokale initiatieven en burgerbewegingen toegang moeten krijgen tot klimaatfinanciering, pleit het Comité tevens voor een alomvattende aanpak om de cyclus van schuldenlast en onderinvestering in aanpassingsmaatregelen te doorbreken. We roepen op tot een billijke verdeling van klimaatfondsen om ongelijkheden aan te pakken. Daarnaast is betrokkenheid van het maatschappelijk middenveld van cruciaal belang voor het creëren van een inclusieve, democratische aanpak die ervoor zorgt dat klimaatinvesteringen doeltreffend en duurzaam zijn.

We spraken met Diandra Ní Bhuachalla, de jongerenafgevaardigde van het EESC voor de COP (2023-2025), over haar verwachtingen voor de COP29. We vroegen haar wat in de ogen van jongeren de meest dringende klimaatkwesties zijn die als eerste moeten worden opgelost.

Diandra Ní Bhuachalla: Na de teleurstellende resultaten van de COP28 heb ik mijn verwachtingen voor de COP29 zoveel mogelijk geprobeerd bij te stellen. Aangezien de conferentie dit jaar wordt voorgezeten door een land dat sterk afhankelijk is van de inkomsten uit fossiele brandstoffen, viel het me bijzonder zwaar om hoop te blijven koesteren.

Na overleg met verschillende jongerenorganisaties in heel Europa, via de regelmatige bijeenkomsten van de jongerentaskforce voor het COP-programma waar ik als jongerenafgevaardigde van het EESC aan deelnam, besloot ik me te focussen op klimaatrechtvaardigheid en een rechtvaardige transitie, klimaatfinanciering en een nieuwe collectieve kwantitatieve doelstelling, en op een zinvolle deelname van jongeren aan internationale besluitvormingsprocessen.

Nu ik weet dat er tijdens de eerste week nauwelijks vooruitgang is geboekt als gevolg van een volledig gebrek aan overeenstemming en samenwerking — ook op het gebied van gender, klimaatfinanciering en de rechtvaardige transitie — ben ik mij ervan bewust dat mijn verwachtingen opnieuw te hoog waren en heb ik

me vooral gestort op de nevenevenementen en bilaterale bijeenkomsten. Ik hoop alleen dat de eerder gemaakte afspraken, met name op het gebied van de mensenrechten, overeind blijven en dat we toch enige vooruitgang boeken om de zaken perfect klaar te stomen voor de COP30, waar iedereen de hoop op lijkt te hebben gevestigd.

Omdat klimaatverandering en de gevolgen ervan nauw met elkaar verbonden zijn, is het voor mij onmogelijk om de kwesties in volgorde van belangrijkheid of urgentie te rangschikken. Jongeren maken zich zorgen over hun toekomst, hun werkzekerheid en de vraag of ze zich zullen moeten omscholen; over hun huizen en gezinnen, en of ze beschermd zijn tegen stormen, overstromingen en erosie; over de gezondheid en levenskwaliteit van hun toekomstige kinderen of de generatie daarna; en over het feit dat onze generatie, wanneer wij de besluitvormers zullen zijn, voor veel moeilijkere klimaatonderhandelingen zal komen te staan, omdat er vandaag bij lange na niet genoeg actie wordt ondernomen, en de gevolgen hiervan nog tientallen jaren voelbaar zullen zijn.

We hebben nu klimaatrechtvaardigheid nodig. We hebben nu een realistische klimaatfinanciering nodig. We hebben nu een eerlijke, rechtvaardige en billijke werkgelegenheid en energietransitie nodig. We hebben nu ambitie nodig. We hebben nu implementatie nodig.

We hebben jullie nu allemaal nodig.

De COP16 over biodiversiteit, die in oktober plaatsvond in Cali (Colombia), eindigde in totale chaos en zonder overeenstemming over de financiering van natuurherstel. We vroegen Arnaud Schwartz, EESC-vertegenwoordiger tijdens de COP16, of er ondanks deze terugval reden is tot optimisme. Welke maatregelen moeten worden genomen om vooruitgang te boeken bij de bescherming van de biodiversiteit?

Arnaud Schwartz: 200 miljard dollar per jaar. Dat is het bedrag dat volgens de VN nodig zou zijn (alle soorten financiering bij elkaar opgeteld — publiek, particulier, nationaal en internationaal) om onze biodiversiteitsdoelstellingen te halen. Waar het om gaat, is dat we een einde moeten maken aan de vernietiging van de wereld van levende organismen, die momenteel in een steeds sneller tempo verdwijnen, en dat we de natuur herstellen en een kans geven om te overleven in een “leefbare” wereld, in plaats van haar ten onder te laten gaan aan hebzucht en domheid.

Hoe ziet de toekomst eruit na het mislukken van de COP16?

We zouden ons allemaal deze vraag moeten stellen en aan de mensen om ons heen moeten voorleggen, zeker nu bekend is dat alleen al in Frankrijk jaarlijks meer dan een kwart van dit bedrag wordt besteed aan oorlogvoering of de voorbereiding daarop. Wereldwijd gezien was de bijeenkomst in Cali inderdaad een gemiste kans vanwege een gebrek aan politieke wil en een gebrek aan economische solidariteit.

Maar nog niet alles is verloren.

Er schijnt nog een zwak licht aan het einde van de tunnel: na 30 jaar getouwtrek kregen inheemse volkeren, lokale gemeenschappen en mensen van Afrikaanse afkomst eindelijk erkenning voor hun rol als hoeders van de biodiversiteit, en er werd een nieuw VN-fonds opgericht, bekend als het Cali-fonds. Op lange termijn zal

dit fonds worden gebruikt voor het innen van vrijwillige bijdragen van particuliere bedrijven, waarvan de helft naar bovengenoemde groepen personen gaat. Wow!

Hiermee zeggen we dus eigenlijk dat, eh...

Jullie zijn een deel van ons, en wij zijn een deel van jullie. En om door te gaan op onze gemeenschappelijke weg, zou het goed zijn om eerst onze economie weer op de rails te zetten, dat is in ons aller belang. We moeten stoppen met het ingooien van onze eigen ruiten. Dus waar wachten we nog op? Wanneer gaan we eindelijk de internationale financiële en handelsregels herzien?

De EESC-afgevaardigden naar de COP29, Peter Schmidt en Diandra Ní Bhuachalla, hebben zich vooral gefocust op klimaatfinanciering, op basis van het recente EESC-advies [Klimaatfinanciering: een nieuw stappenplan om de hoge klimaatambities en de SDG's te realiseren](#). Een van de [belangrijkste evenementen](#) onder leiding van het EESC in Bakoe was "Een mondiaal perspectief voor het bevorderen van een rechtvaardige transitie in de agrovoedingssector" op 18 november. Tijdens het evenement werd gekeken naar de totstandbrenging van duurzame, koolstofarme voedselsystemen die eerlijk zijn voor landbouwers, werknemers in de voedselketen en de toekomstige generaties. Het doel was de samenwerking tussen beleidsmakers en het maatschappelijk middenveld te verbeteren, de stem van het mondiale zuiden te versterken en inclusieve klimaatoplossingen voor iedereen te bevorderen.

Als lid van de EU-delegatie heeft Arnaud Schwartz deelgenomen aan verschillende vergaderingen waarin hij opriep tot meer synergieën tussen de VN-processen inzake biologische diversiteit (CBD) en klimaatverandering (UNFCCC), de geleidelijke afschaffing van subsidies die schadelijk zijn voor het milieu om meer financiële middelen vrij te maken, en een actievere rol voor het maatschappelijk middenveld bij de uitvoering van het [mondiaal biodiversiteitskader van Kunming-Montreal](#). Meer informatie over de bijdrage van het EESC aan de COP16 vindt u [hier](#).

De heer Schwartz is rapporteur van het EESC-advies [Een alomvattende strategie voor biodiversiteit op de COP16: alle sectoren samenbrengen met een gemeenschappelijk doel](#).

METEEN TER ZAKE!

Bulgarije en Roemenië betalen een hoge economische en politieke prijs omdat zij niet ten volle profiteren van het Schengenregime, wat ook negatieve gevolgen heeft voor het concurrentievermogen en de economische groei van de EU. Het is hoog tijd dat de Raad van de EU een datum vaststelt voor de opheffing van de controles aan de landgrenzen tussen de twee landen en met de andere Schengenlanden, schrijft Mariya Mincheva, rapporteur van het advies [De kosten van het niet deel uitmaken van het Schengengebied voor de interne markt – gevolgen voor Bulgarije en Roemenië](#). (II)

DE KOSTEN VAN HET NIET DEEL UITMAKEN VAN HET SCHENGENGEBIED VOOR DE INTERNE MARKT VAN DE EU

Door Mariya Mincheva

Bulgarije en Roemenië voldeden in 2011 al aan de voorwaarden voor toetreding tot het Schengengebied, maar 13 jaar later kunnen ze nog steeds niet ten volle profiteren van de voordelen van vrij verkeer. Dit heeft een politieke prijs en werkt eurosceptis in de hand.

Tijdens een zitting van de Raad op 22 november in Boedapest kwamen de ministers van Binnenlandse Zaken van Hongarije, Oostenrijk, Bulgarije en Roemenië overeen “de nodige stappen te ondernemen” om een datum vast te stellen voor het opheffen van de controles aan de landsgrenzen. Voorwaarde was wel dat er meer inspanningen zouden worden geleverd om irreguliere migranten die via de Westelijke Balkanroute reizen, tegen te houden.

Het Akkoord van Schengen is van essentieel belang voor het vrije verkeer van personen, goederen, diensten en kapitaal binnen de EU en is medebepalend voor het economische succes van de EU. Beperkingen daarvan ondermijnen het concurrentievermogen en de economische groei van de EU en belemmeren de totstandbrenging van een sociale markteconomie, zoals afgesproken in de Verdragen.

Het komt al jaren voor dat lidstaten tijdelijk weer grenscontroles invoeren, maar er is nog nooit gekeken naar de economische en sociale gevolgen hiervan voor de eengemaakte markt. De Europese Commissie buigt zich wel over fysieke handelsbelemmeringen, maar daaronder vallen alleen zaken als grensblokkades, demonstraties en agressie tegen truckers. De gevolgen van controles aan de landsgrenzen, zoals de tijdelijke herinvoering van grenscontroles door de Schengenlanden, worden hierbij buiten beschouwing gelaten.

In 2023 heeft de Raad besloten de controles aan de interne lucht- en zeegrenzen met Bulgarije en Roemenië met ingang van 31 maart 2024 op te heffen. De controles aan de binnengrenzen worden echter gehandhaafd en het is niet bekend wanneer deze zullen verdwijnen. Dit brengt aanzienlijke kosten met zich mee en heeft tot gevolg dat bedrijven de voordelen van de eengemaakte markt niet ten volle kunnen benutten.

Door stappen te zetten in de richting van de volledige integratie van Bulgarije en Roemenië in het Schengengebied kan de EU haar interne cohesie versterken, haar concurrentievermogen vergroten en de grondbeginselen van vrij verkeer en solidariteit die aan het Europese project ten grondslag liggen, handhaven.

Volgens het Europees Parlement zou het feit dat deze landen geen deel uitmaken van het Schengengebied, de marktverwachtingen omtrent de positie van deze landen in de EU kunnen beïnvloeden. Hiermee wordt een politiek signaal afgegeven dat van invloed kan zijn op het rendement van staatsobligaties, de prijs van financiële activa en de rentetarieven voor burgers en bedrijven, en schadelijke consequenties kan hebben voor de reële economie.

Beide landen geven jaarlijks miljarden euro's uit als gevolg van hogere logistieke kosten, vertragingen bij de levering van goederen en apparatuur, en hogere brandstofprijzen en chauffeurskosten. Deze directe kosten worden onvermijdelijk doorberekend aan de consument in de vorm van hogere prijzen en hebben gevolgen voor de lichamelijke en geestelijke gezondheid van werknemers.

Het toerisme lijdt hieronder. Ook het vrije verkeer van werknemers wordt erdoor belemmerd, met als gevolg dat werknemers uit Bulgarije en Roemenië minder mogelijkheden hebben om werk te zoeken in aangrenzende EU-lidstaten. Dit heeft zijn weerslag op de bouw, de landbouw en de dienstensector, die sterk leunen op seizoenarbeiders en tijdelijke arbeiders.

In zijn verslag over de toekomst van de eengemaakte markt roept **Enrico Letta** op tot krachtig verzet tegen iedere poging om het vrije verkeer tussen de lidstaten te beperken, met inbegrip van technische belemmeringen voor routes en wegvervoer, en tegen iedere opschorting van het Akkoord van Schengen.

Het is hoog tijd dat de Raad een datum vaststelt voor het opheffen van de grenscontroles tussen Bulgarije, Roemenië en de andere EU-landen die lid zijn van het Schengengebied. Een definitief besluit hierover wordt verwacht tijdens de zitting van de Raad Justitie en Binnenlandse Zaken van de EU op 12 december.

NIEUWS VAN HET EESC

[Maak werk van de uitbreiding van de EU](#)

De volgende Commissie moet de “Commissie van de uitbreiding” zijn. De vraag is niet óf de EU moet worden uitgebreid, maar hoe de uitbreiding in goede banen kan worden geleid, zo luidde de conclusie van het bij het Europees Economisch en Sociaal Comité (EESC) gehouden Forum op hoog niveau over de uitbreiding. Aan het forum werd o.a. deelgenomen door EESC-voorzitter Oliver Röpke, de Europees commissaris voor Werkgelegenheid en

Sociale Rechten Nicolas Schmit en ministers van zowel EU-lidstaten als kandidaat-lidstaten.

Samen met de Europese Commissie heeft het EESC een forum op hoog niveau over de uitbreiding georganiseerd, dat in de marge van zijn oktoberzitting plaatsvond. Meer dan 140 vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld uit kandidaat-lidstaten kwamen voor het eerst bijeen. De deelnemers lieten er geen twijfel over bestaan: het maatschappelijk middenveld en de sociale partners, die bij het toetredingsproces vaak over het hoofd worden gezien, moeten een centrale rol krijgen in het uitbreidingsproces van de EU.

“Het is niet zomaar een kwestie van uitbreiding van de EU; het gaat erom toekomstige lidstaten voor te bereiden om actief deel te nemen aan de vormgeving van de EU en ervoor te zorgen dat zij volledig toegerust zijn om de toekomstige uitdagingen het hoofd te bieden”, aldus **Oliver Röpke**. “Door samen te werken met het maatschappelijk middenveld, werkgeversorganisaties en vakbonden leggen we de noodzakelijke basis voor een inclusiever en sterker Europa.”

In het debat werd benadrukt dat het recente momentum rond de uitbreiding moet worden vastgehouden, aangezien de huidige Commissie (2024-2029) een cruciale rol zal spelen bij het afronden van het uitbreidingsproces.

Een andere cruciale boodschap die werd afgegeven was dat we moeten zorgen voor een geleidelijke, voorspelbare en op verdiensten gebaseerde integratie, waarbij vorderingen worden erkend en worden beloofd met reële vooruitzichten op toetreding.

Nicolas Schmit benadrukte de belangrijke rol die het maatschappelijk middenveld speelt: “Een goed functionerende bipartiete en tripartiete sociale dialoog en betrokkenheid van de sociale partners zijn cruciale elementen in de context van de toetreding tot de EU, aangezien ze deel uitmaken van onze sociale markteconomie”.

De Duitse staatssecretaris **Rolf Schmachtenberg**: “Arbeids- en sociale aspecten zijn essentieel voor een succesvolle toetreding tot de EU. Wie het leven van alle burgers wil verbeteren, kansen wil creëren en sociale ongelijkheden wil bestrijden, kan niet zonder een doeltreffend werkgelegenheidsbeleid, goede arbeidsvoorwaarden en goed functionerende socialezekerheidsstelsels, met sterke sociale partners.”

Tijdens het debat onderstreepte **Naida Nišić**, minister van Arbeid, Werkgelegenheid en Sociale Dialoog van Montenegro, het belang van het forum op hoog niveau als overlegplatform dat Montenegro in staat stelt de vorderingen te beoordelen.

Niki Kerameus, Grieks minister van Arbeid en Sociale Zekerheid: “Het was een groot voorrecht om deel te nemen aan deze belangrijke discussie over de uitbreiding van de EU en de cruciale rol die de sociale partners spelen bij het vormgeven van de toekomst van het Europese landschap op het gebied van sociale en arbeidsrechten.”

Olta Manjani, Albanees viceminister van Economie, Cultuur en Innovatie: “Albanië werkt actief aan zijn grotere aanwezigheid binnen de instellingen, comités en werkgroepen van de EU, en de oprichting van het gemengd raadgevend comité met het Europees Economisch en Sociaal Comité maakt daar deel van uit.”

Het EESC heeft zich voortdurend sterk gemaakt voor uitbreiding van de EU. In 2024 lanceerde het een proefproject, het [initiatief “leden uit kandidaat-lidstaten” \(ECM’s\)](#), dat het maatschappelijk middenveld in de kandidaat-lidstaten in staat stelt bij te dragen aan de werkzaamheden van het EESC. Het initiatief laat zien hoe de actieve betrokkenheid van het maatschappelijk middenveld uit de kandidaat-lidstaten het uitbreidingsproces kracht bijzet. (mt)

[EESC pleit voor een Europees vlaggenschipinitiatief op gezondheidsgebied en voor een actieplan zeldzame ziekten](#)

Het EESC pleit voor een Europees vlaggenschipinitiatief op het gebied van gezondheid, stelt voor om een Europese

gezondheidsunie te creëren en verzoekt de Europese Commissie een actieplan inzake zeldzame ziekten te publiceren met duidelijk haalbare doelstellingen.

Tijdens zijn oktoberzitting heeft het EESC gedebatteerd over “Een Europees vlaggenschipinitiatief op gezondheidsgebied”, waarbij het de EU heeft gevraagd een ambitieus initiatief te ontplooiën om binnen de EU tot een transversale opzet van de gezondheidszorg te komen. Ook werd gesproken over het opstellen van een Europees actieplan inzake zeldzame ziekten.

Bij opening van het debat verklaarde **EESC-voorzitter Oliver Röpke**: “Het is van cruciaal belang dat iedereen die in de EU woont toegang heeft tot betaalbare gezondheidszorg van goede kwaliteit. We moeten in innovatieve en duurzame gezondheidsstelsels investeren en kordaat optreden om ongelijkheid op gezondheidsgebied zowel binnen de EU als wereldwijd te bestrijden. In het geval van zeldzame ziekten is de kwetsbaarheid en hardnekkige ongelijkheid nog zichtbaarder. Daarom zijn er op het vlak van zeldzame ziekten uitgebreide Europese maatregelen nodig.”

Alain Coheur, rapporteur voor het [advies](#) over het Europees vlaggenschipinitiatief op gezondheidsgebied, zei: “Vandaag proberen we voor de toekomstige EU-commissarissen een routekaart tot stand te brengen die gezondheidszorg voor iedereen bevordert en de burgers tegen toekomstige crises beschermt.” **Ágnes Cser**, rapporteur voor het [advies](#) over zeldzame ziekten, voegde daaraan toe: “Het is tijd dat we een actieplan inzake zeldzame ziekten opstellen. Daarnaast moeten we ons echter ook op gezondheid richten, want gezondheid is de sleutel tot concurrentievermogen. Het komt erop aan om onze gezondheidsunie concreet invulling te geven.”

In het advies over het Europees vlaggenschipinitiatief op gezondheidsgebied wordt een reeks strategische pijlers genoemd om de solidariteit en samenwerking tussen de lidstaten op het vlak van gezondheid te versterken. Daartoe behoort de invoering van een Europese gezondheids- en zorggarantie met meerjarendoelstellingen inzake gezondheid op EU-niveau. Deze zou kunnen leiden tot het opstellen van een juridisch bindende tekst (zoals een richtlijn).

Een andere pijler is de toepassing van de “één gezondheid”-benadering, die de gezondheid van mensen, dieren, planten en het milieu met elkaar verbindt. In het advies over de bestrijding van zeldzame ziekten wordt de Commissie verzocht een mededeling te publiceren met een alomvattend Europees actieplan inzake zeldzame ziekten, waarin Smart-doelstellingen worden geformuleerd die tegen 2030 kunnen worden bereikt. (Im)

[In Europa ontwikkelde AI: EESC pleit voor strategische investeringen in AI-infrastructuur](#)

Het EESC dringt er bij de Europese Unie op aan meer te investeren in veilige connectiviteit, veerkrachtige infrastructuur en toeleveringsketens zodat zij de concurrentie op het gebied van AI voor algemene doeleinden, dat volop in beweging is, kan blijven bijbenen. Dit is van essentieel belang om maximaal profijt te trekken van generatieve AI

zonder voorbij te gaan aan de Europese waarden, behoeften en grondrechten.

In zijn verkennend advies getiteld [Artificiële intelligentie: de weg vooruit](#), waarin het zich toespitst op de belangrijkste aspecten van AI voor algemene doeleinden, benadrukt het EESC dat AI een dusdanig dynamische en complexe materie is dat de Europese AI-verordening voortdurend geactualiseerd moet worden. Hoewel AI-modellen voor algemene doeleinden grotendeels technisch van aard zijn en voornamelijk gebruikt worden in de business-to-business-sector (B2B), hebben zij wel indirecte gevolgen voor werknemers en consumenten, die niet genegeerd mogen worden.

“Wij vinden het van groot belang dat alle AI die we hier in Europa gebruiken, ook gebaseerd is op Europese waarden. Daarbij moeten we natuurlijk denken aan de rechtsstaat en de mensenrechten, maar ook aan transparantie, geloofwaardigheid en betrouwbaarheid. Dat zijn de belangrijkste factoren om ervoor te zorgen dat elk AI-systeem in dienst staat van de mens”, aldus **Sandra Parthie**, rapporteur voor het advies, dat door de Europese Commissie en het Hongaarse voorzitterschap van de Raad van de EU was aangevraagd.

Het EESC is voorstander van de AI-verordening, maar wijst er wel op dat deze nauwlettend in het oog gehouden moet worden en zo nodig moet worden aangepast indien het innovatievermogen van EU-bedrijven die zich op AI richten erdoor wordt aangetast. Dat kan gebeuren als bedrijven niet zeker weten hoe de verordening moet worden toegepast of als de verordening te complex blijkt te zijn, met als gevolg dat investeerders en innovatoren zich afkeren van de Europese markt.

Om de overheersing van grote, niet-Europese digitale ondernemingen op de EU-markt tegen te gaan dringt het EESC erop aan dat de instrumenten van het EU-mededingingsbeleid worden ingezet om kritieke gedragingen en gevallen waarin de EU-normen niet worden nageleefd, aan te pakken.

De EU en haar lidstaten moeten investeren in innovatie om sterke netwerken voor het creëren en verbeteren van AI-producten op te bouwen en om de baten van AI voor mens en economie te vergroten. Mocht AI voor algemene doeleinden niet van de grond komen in Europa, dan zou dat kunnen leiden tot een afname van het concurrentievermogen van Europese bedrijven alsook tot dalende verkopen, banenverlies, economische stagnatie en armoede.

“We hebben zeer goede bedrijven en onderzoekers; we beschikken over de meest toonaangevende onderzoeksfaciliteiten ter wereld. We moeten deze veel meer promoten dan we nu doen. We moeten Europa aantrekkelijk maken voor talentvolle arbeidskrachten. We moeten meer AI in Europa ontwikkelen”, zo concludeerde **Sandra Parthie**. (II)

[Maatschappelijke organisaties hebben financiële middelen nodig voor het toezicht op het beheer van radioactief afval](#)

De EU-lidstaten moeten bij alle aspecten van het beheer van radioactief afval zorg dragen voor een grotere inclusieve

participatie, openheid en transparantie ten aanzien van het maatschappelijk middenveld. Dit beginsel moet gelden voor zowel bestaande als potentiële locaties waar radioactief afval wordt opgeslagen, temeer daar er in de komende tien jaar en daarna steeds meer radioactief afval zal worden geproduceerd.

In een tijdens de oktoberzitting goedgekeurd [advies](#) neemt het EESC hierover een duidelijk standpunt in. De beschikbare fondsen moeten worden gebruikt om groepen uit het maatschappelijk middenveld, en in het bijzonder lokale gemeenschappen in de omgeving van nucleaire installaties, beter in staat te stellen onafhankelijk deel te nemen aan projecten en studies ter beoordeling van de inspraak in en transparantie van het beheer van radioactief afval.

Het EESC beveelt de lidstaten aan verslag uit te brengen over de praktijk van inspraak van het publiek bij de besluitvorming over het beheer van radioactief afval en over de manier waarop transparantie wordt gewaarborgd. “Het Comité roept de lidstaten op om maatregelen te nemen om ervoor te zorgen dat de toestand van het milieu en de volksgezondheid, evenals de toestand van de sociaaleconomische ontwikkeling, met betrekking tot het beheer van radioactief afval wordt gemonitord, en om die gegevens regelmatig openbaar te maken”, legt rapporteur **Alena Mastantuono** uit.

De lidstaten moeten hun volle verantwoordelijkheid nemen en ervoor zorgen dat de verwerking van kernafval — ongeacht het type, de halveringstijd of het risiconiveau ervan — geen last vormt voor toekomstige generaties.

Aangezien een groot deel van de verbruikte splijtstof kan worden opgewerkt, moet splijtbaar materiaal worden gerecycled, waardoor er minder natuurlijk uranium nodig is om kernreactoren te laten draaien. Door strategieën voor een circulaire economie toe te passen, kunnen de lidstaten de hoeveelheid te verwerken afval tot een minimum beperken.

“De lidstaten moeten ervoor zorgen dat bij de kostenramingen voor de ontmanteling van nucleaire installaties en het beheer van verbruikte splijtstof en radioactief afval rekening wordt gehouden met kostenstijgingen in de loop van de tijd en dat het budget toereikend is om de werkelijke kosten te dekken,” aldus corapporteur **Christophe Quarez**. (mp)

[Dankzij geothermische energie kan de groene transitie werkelijkheid worden](#)

Het potentieel van geothermische energie wordt lang niet genoeg aangeboord in Europa. Een EU-strategie om de voordelen van geothermische energie te benutten is dan ook dringend

geboden.

Tijdens zijn oktoberzitting heeft het EESC een glashelder standpunt ten aanzien van energie ingenomen. In een [advies](#) van **Zsolt Kükedi** en **Thomas Kattinig** benadrukt het EESC dat de productie van geothermische energie gepaard gaat met een extreem lage uitstoot van broeikasgassen en een sleutelrol kan spelen in de

groene transitie van de EU door haar afhankelijkheid van fossiele brandstoffen te verminderen en haar decarbonisatieproces soepeler te laten verlopen.

De heer Kükedi: “Geothermische energie kan een nuttige bijdrage leveren aan het streven van de EU om in 2050 klimaatneutraal te zijn”. **De heer Kattinig:** “Het potentieel ervan wordt niet aangeboord en de Europese Commissie moet onmiddellijk werk maken van een alomvattende strategie om de deze energiebron te exploiteren.”

Het EESC wijst erop dat investeringen in geothermische energiecentrales niet zonder financiële hulp op nationaal niveau kunnen. Zo zullen overheden financiering en stimulansen moeten bieden om initiële investeringen aan te trekken en de bijbehorende risico's te verminderen.

Bovendien kunnen veranderingen in het energiebeleid of in de financiering van invloed zijn op de economische aantrekkelijkheid van geothermische projecten.

De bouw van geothermische energiecentrales brengt risico's met zich mee en deze risico's moeten nauwkeurig in kaart worden gebracht, met name wat de milieueffecten betreft. Het is daarom van essentieel belang dat de lokale gemeenschappen bij dit proces worden betrokken, om het maatschappelijk draagvlak te vergroten.

De milieu- en klimaatvoordelen van geothermische energie wegen echter zwaarder dan de risico's; uit oogpunt van landgebruik, gebruik van hulpbronnen en vermindering van de afhankelijkheid van invoer is geothermische energie immers een van de beste hernieuwbare energiebronnen. (mp)

[Het EESC roept de EU op het voortouw te nemen met een coherente en duurzame bio-economie](#)

Het EESC roept de EU op het voortouw te nemen met een model voor een duurzame bio-economie dat is afgestemd op de Europese Green Deal en de klimaatdoelstellingen.

In zijn advies "[Onderlinge afstemming van de circulaire economie en de bio-economie](#)" zet het EESC uiteen hoe een robuuste bio-economie de economische en ecologische voordelen van Europa kan vergroten, de veerkracht kan versterken en een eerlijke transitie kan ondersteunen. Strategische investeringen in sectoroverschrijdende samenwerking en betrokkenheid van gemeenschappen kunnen de bio-economie van de EU op de kaart zetten als mondiaal model voor duurzame groei.

Een duurzame bio-economie moet worden afgestemd op het EU-beleid inzake de Green Deal, de circulaire economie en de biodiversiteitsdoelstellingen. Dit zorgt ervoor dat de activiteiten op het gebied van de bio-economie bijdragen tot de klimaat- en biodiversiteitsdoelstellingen en tegelijkertijd binnen de grenzen van onze planeet blijven.

“Een alomvattende, ambitieuze strategie voor de bio-economie is van het grootste belang. Wanneer de bio-economie wordt afgestemd op de doelstellingen inzake de circulaire economie en duurzame ontwikkeling

kan ze een concurrentievoordeel voor de EU opleveren door duurzame, goedbetaalde banen te creëren en te zorgen voor groei die de ecologische grenzen respecteert", aldus **Cillian Lohan**, rapporteur voor het advies.

De bio-economie kan voortbouwen op de beginselen van de circulaire economie, waarbij afval wordt verminderd en de efficiëntie wordt verbeterd dankzij cascadering van hulpbronnen en hercirculatie van biologisch materiaal. Ze biedt ook sociale voordelen, met name in plattelandsgebieden, door banen te scheppen en mogelijkheden te bieden voor het verwerven van vaardigheden. Ondersteuning voor plattelandsgemeenschappen en betrokkenheid van jongeren zijn hierbij van cruciaal belang.

Onderwijs op het gebied van de bio-economie kan helpen om werknemers de nodige vaardigheden bij te brengen en het bewustzijn over duurzaamheid te vergroten. De bio-economie draagt ook bij tot een verbetering van de volksgezondheid en besparingen op de gezondheidszorg. Cruciaal in dit verband is de vooruitgang op het gebied van technologie en duurzaam landgebruik, zoals regeneratieve land- en bosbouw die de koolstofopslag en biodiversiteit stimuleren.

Stadslandbouw en circulaire voedselhubs kunnen voedselverspilling tegengaan en lokale voedselsystemen versterken. De EU moet strenge normen handhaven voor bedrijven en innovatie, en een snelle toepassing van biogebaseerde technologieën aanmoedigen. Bij de financiering moet voorrang worden gegeven aan innovatieleiders en kleine en middelgrote ondernemingen.

Om de bio-economie in het EU-beleid te integreren, moet het begrip eerst duidelijk worden gedefinieerd. De actualisering van de strategie voor de bio-economie in 2025 moet in overeenstemming zijn met de Green Deal en de Overeenkomst van Parijs, en zou een routekaart voor een duurzame, veerkrachtige biogebaseerde economie moeten omvatten. (ks)

Het EESC doet concrete aanbevelingen voor een veerkrachtig en duurzaam voedselsysteem voor de toekomst

Het EESC zet uiteen hoe de landbouw-, visserij- en voedselsystemen van de EU getransformeerd moeten worden om in tijden van crisis veerkracht en duurzaamheid te waarborgen.

In een in oktober goedgekeurd [advies](#) pleit het EESC voor een concurrerend en crisisbestendig voedselsysteem dat overeenstemt met de milieu- en sociale doelstellingen van de EU. De nadruk in het advies ligt op voedselzekerheid, een eerlijk inkomen voor producenten, ecologische veerkracht en ondersteuning van de volgende generatie voedselproducenten.

“Het is van essentieel belang te zorgen voor stabiele, duurzame inkomens voor producenten en in te zetten op een op kennis gebaseerd voedselbeleid dat goed is voor innovaties”, aldus **Arnold Puech d’Alissac**, voorzitter van de Wereldboerenorganisatie en een van de drie rapporteurs van het advies.

In dit verband stelt het EESC voor om de positie van de landbouwsector bij prijsonderhandelingen te versterken en de EU-financiering voor landbouw en visserij te verhogen. Het dringt er ook op aan dat de Green Deal- en de “van boer tot bord” -normen een volwaardige plaats krijgen in toekomstige handelsovereenkomsten, zodat eerlijke concurrentie en een hoge voedselkwaliteit gewaarborgd zijn.

“Er moet absoluut voor gezorgd worden dat primaire producenten een billijk inkomen hebben”, aldus **Piroska Kállay**, een van de andere rapporteurs van het advies.

Daarom dringt het EESC aan op strengere handhaving van eerlijke handelspraktijken en een verbod op het verkopen onder de kostprijs, zodat het evenwicht in de voedselketen hersteld wordt. Ook op jongeren en vrouwen gerichte beleidsmaatregelen voor generatievernieuwing, die mede onderwijs, opleiding en steun voor coöperaties omvatten, zijn van het grootste belang.

Ter ondersteuning van duurzaamheid beveelt het EESC aan om inspanningen voor koolstofvastlegging, zoals duurzaam bodembeheer, te belonen en koolstoflekage te voorkomen. “Deze maatregelen zouden meehelpen om de voedselproductie in de pas te laten lopen met de klimaatdoelstellingen van de EU en de mondiale milieutoezeggingen”, aldus **Joe Healy**, de derde rapporteur.

Een ander voorstel is een systeem van publieke verzekeringen om producenten te beschermen tegen klimaatgerelateerde rampen en zo de continuïteit van de voedselvoorziening te waarborgen.

Het EESC pleit voor beleid om de bodem en watervoorraden weer gezond te maken, watergebruik efficiënter te maken en terug te dringen, de bureaucratie in te dammen en met gedigitaliseerde prijs- en kostentracering de transparantie te vergroten.

Tot slot raadt het EESC aan een Europese Raad voor voedselbeleid op te richten om de dialoog over voedselgerelateerde kwesties een impuls te geven en het voedselbeleid af te stemmen op bredere sociale en milieudoelstellingen. Deze voorstellen vormen samen een routekaart om de voedselsystemen van de EU veerkrachtiger, duurzamer en rechtvaardiger te maken in het licht van mondiale uitdagingen.(ks)

[EESC stelt voor om de financiering van de EU duidelijker en inclusiever te maken](#)

In oktober heeft het EESC een [advies](#) uitgebracht waarin wordt voorgesteld om de werking van de EU-financiën grondig te herzien. In het advies wordt gepleit voor meer transparantie en burgerparticipatie in de hele EU. Dit zou de democratie en het

publieke vertrouwen ten goede komen.

Hiertoe raadt het EESC aan om een gemeenschappelijk kader voor begrotingstransparantie tot stand te brengen, burgers bij begrotingsprocedures te betrekken en digitale instrumenten voor duidelijkere begrotingsinformatie te ontwikkelen.

“Stelt u zich eens voor dat u elke euro aan EU-financiering zou kunnen volgen, van Brussel via de nationale overheden tot aan uw lokale gemeenschap”, zei **Elena Calistru**, rapporteur voor het advies.

Met een gemeenschappelijk kader voor begrotingstransparantie moet het volgens het EESC mogelijk worden om duidelijke en consistente normen voor alle door de EU gefinancierde programma's vast te stellen en uniforme verslaglegging en gemakkelijke toegang tot financiële gegevens in alle lidstaten te waarborgen. De nadruk zou moeten liggen op het bevorderen van goede praktijken in plaats van het invoeren van nieuwe regelgeving.

Participatieve budgettering zou het mogelijk maken om burgers rechtstreeks inspraak te geven in besluiten over overheidsuitgaven, met name op lokaal niveau, en tegelijkertijd om participatieve elementen op te nemen in begrotingsprocedures op EU-niveau.

Het EESC pleit voor een uniform, gebruikersvriendelijk digitaal platform dat realtime-begrotingsgegevens verstrekt, duidelijke visuele presentaties mogelijk maakt en inzicht biedt in de mate waarin EU-fondsen effect sorteren. Bedoeling hiervan is dat het publiek financiële informatie beter begrijpt en er meer bij betrokken wordt.

Het EESC benadrukt ook dat het belangrijk is om het bewustzijn van het publiek te vergroten, het toezicht te verscherpen en financiële praktijken af te stemmen op EU-doelstellingen zoals cohesie en duurzaamheid. Een en ander moet de samenwerking en verantwoording ten goede komen.

“Bij de financiën van de EU gaat het niet alleen om cijfers. Het gaat om vertrouwen en democratie, en het komt erop aan dat Europa doet wat het moet doen voor zijn burgers”, aldus mevrouw Calistru. (tk)

Een mensgerichte economie moet centraal blijven staan in de EU

Het EESC steunt het streven naar een meer mensgericht en toekomstbestendig industrieel ecosysteem. Tegelijkertijd dringt het aan op een grondig debat over Industrie 5.0 en de sociale en economische gevolgen daarvan.

Industrie 5.0 wil sociale en milieukwesties in bedrijfsprocessen, centraal stellen. Daarbij gaat het verder dan de nadruk van Industrie 4.0 op digitalisering en automatisering. Het EESC heeft onlangs een advies uitgebracht met als titel '[Industrie 5.0 - Hoe het te realiseren?](#)', waarin wordt gepleit voor een mensgericht industrieel model dat menselijke vaardigheden en creativiteit waardeert.

Industrie 4.0 heeft de gevolgen van automatisering voor de mens grotendeels over het hoofd gezien en beperkte aandacht besteed aan milieuprioriteiten zoals afvalvermindering, circulariteit en groene energie. Het EESC benadrukt dat Industrie 5.0 werk moet maken van deze lacunes en daarbij prioriteit moet geven aan democratische waarden, sociale rechtvaardigheid en duurzaam concurrentievermogen. **Giuseppe Guerini**, rapporteur voor het advies over Industrie 5.0, stelt dat de digitale transformatie moet bijdragen tot een 'Nieuwe industriële schone deal', waarin menselijke factoren en creativiteit een centrale rol vervullen.

Industrie 5.0 plaatst mensen weer in het centrum van de productie en beschouwt hun kennis en vaardigheden als essentieel voor het concurrentievoordeel. Automatisering wordt in evenwicht gebracht met menselijke creativiteit, waarbij gebruik wordt gemaakt van collaboratieve robots voor repetitieve taken, zodat werknemers zich kunnen concentreren op ontwerp, planning en klantenservice. Deze verschuiving legt ook de nadruk op de gezondheid en veiligheid van werknemers en op steun voor mensen die door automatisering hun baan zijn kwijtgeraakt.

Het EESC roept de EU-instellingen op steun te verlenen aan een toekomstbestendig, mensgericht industrieel ecosysteem dat uitgaat van sociale rechtvaardigheid en inclusief concurrentievermogen. Het EESC staat achter Industrie 5.0, maar benadrukt dat de economische, sociale en technologische gevolgen ervan verder moeten worden omschreven. Bestaand Europees beleid, zoals de Green Deal, de AI-verordening en de vaardighedenagenda, vormt de basis voor deze visie, maar moet worden aangepast aan de beginselen van Industrie 5.0

Wil Industrie 5.0 slagen, dan moeten de sociale partners en werknemers op alle niveaus worden betrokken. Deze inclusieve aanpak zal een collaboratieve werkomgeving bevorderen die de sterke punten van mens en machine combineert, waardoor werkplekken innovatiever, actiever en duurzamer worden. (gb)

[De EU moet dringend aandacht besteden aan groene waterstof om het vervoer koolstofvrij te maken](#)

Op 12 november heeft het EESC in Pärnu, Estland, een conferentie over koolstofarme waterstof gehouden. Bedoeling was om strategische maatregelen voor de ontwikkeling van duurzame infrastructuur voor waterstof en waterstofderivaten te bespreken en in kaart te brengen. Daarbij lag de nadruk op de financiering en toepassing.

De conferentie over [Offshore-energie voor e-brandstoffen en het stimuleren van de nieuwe waterstofeconomie](#) werd georganiseerd door de Nederlandse ambassade in Estland, het Ontwikkelingscentrum van Pärnu, het centrum voor toegepast onderzoek Metroserit, Invest Estonia en de ontwikkelaar van de Power2X e-methanol fabriek.

Groene en koolstofarme waterstof zijn van cruciaal belang voor onze energietransitie. Initiatieven zoals de onlangs opgerichte waterstofbank van de EU hebben aangetoond dat de ontwikkeling van duurzame waterstofmarkten aan momentum wint. De besluitvormers van de EU en de lidstaten moeten de nodige middelen verschaffen om deze ambities te verwezenlijken en de samenwerking tussen de lidstaten vlotter te doen verlopen, zodat doeltreffende strategieën kunnen worden uitgewerkt.

Baiba Miltoviča, voorzitter van de afdeling Vervoer, energie, infrastructuur, informatiemaatschappij van het EESC: “De snelle uitrol van hernieuwbare waterstof is niet alleen essentieel voor de transformatie van het energiesysteem, maar ook voor het sociale en economische welzijn van de Europese Unie. We moeten echter verstandig omgaan met onze middelen. Om onze impact zo groot mogelijk te maken, moeten we prioriteit geven aan sectoren waar de uitstoot moeilijk te verminderen is en doeltreffende ecologische en

sociale normen vaststellen die zorgen voor eerlijke en veilige arbeidsomstandigheden.” (mp)

Baiba Miltoviča, voorzitter van de afdeling TEN van het EESC, en CvdR-rapporteur Andres Jaadla ondertekenen Verklaring over huisvesting

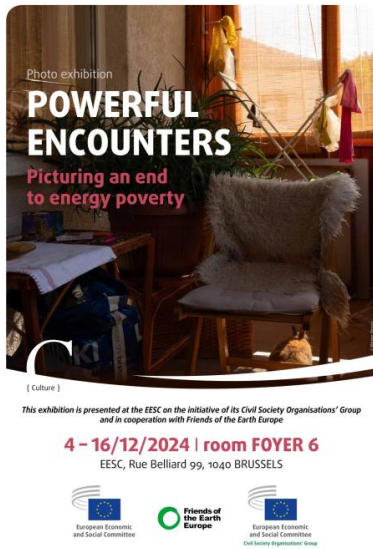
In een gezamenlijke verklaring, ondertekend op 14 november, verzoeken Baiba Miltoviča, voorzitter van de **afdeling Vervoer, Energie, Infrastructuur en Informatiemaatschappij (TEN)** en

Andres Jaadla, rapporteur voor een **advies over huisvesting** van het Comité van de Regio's (CvdR), de Europese instellingen dringend maatregelen te nemen om ervoor te zorgen dat de Europese Unie de huidige huisvestingscrisis te boven komt. Tevens zijn zij ingenomen met de benoeming van een Europees commissaris voor Energie en Huisvesting, die tot taak krijgt het allereerste Europees plan voor betaalbare huisvesting op te stellen.

Verklaring over huisvesting

- Wij verzoeken de Europese Commissie om samen met het Europees Parlement, het EESC en het CvdR een jaarlijkse EU-top over sociale en betaalbare huisvesting te organiseren. Deze jaarlijkse EU-top moet alle partijen bijeenbrengen die betrokken zijn bij de uitvoering van de maatregelen van de lidstaten voor sociale en betaalbare huisvesting, op basis van een aanpak op meerdere niveaus en de uitwisseling van beste praktijken conform het subsidiariteitsbeginsel;
- Wij steunen het plan van de kandidaat-commissaris voor huisvesting om, in samenwerking met het EESC en het CvdR, een **pan-Europees investeringsplatform** voor betaalbare en duurzame huisvesting op te zetten om nationale, regionale en lokale partnerschappen dringend te ondersteunen bij het beëindigen van uitsluiting op het gebied van huisvesting;
- Wij wijzen erop dat **innovatieve manieren om overheidsinvesteringen te stimuleren** en **bestaande EU-middelen te mobiliseren** moeten worden verkend om een langetermijnoplossing voor de huisvestingscrisis te vinden;
- Wij roepen de EU-instellingen op de **grondige renovatie van residentiële gebouwen** te ondersteunen op basis van gediversifieerde en innovatieve financiële steun op lange termijn en coherente rechtskaders, gericht op kwetsbare bevolkingsgroepen en belangrijke actoren ter plaatse, met name energiegemeenschappen en lokale overheden;
- Wij roepen op tot **nauwere samenwerking tussen actoren op verschillende bestuursniveaus**: lidstaten, EU-instellingen, maatschappelijke organisaties, regionale en lokale overheden.

Wij verbinden ons ertoe bij te dragen tot de uitvoering van de in de Verklaring van Luik uiteengezette maatregelen door de standpunten van maatschappelijke organisaties en lokale en regionale overheden uit de hele EU te delen als onderdeel van een gezamenlijk streven van alle EU-instellingen om de huisvestingscrisis op te lossen en de Europese cohesie in elk opzicht te versterken.

Krachtige ontmoetingen: Het einde van energiearmoede in beeld

Het Europees Economisch en Sociaal Comité (EESC) organiseert **Krachtige ontmoetingen: Het einde van energiearmoede in beeld**, een confronterende fototentoonstelling met het werk van fotografe **Miriam Strong**. De tentoonstelling, georganiseerd in samenwerking met Friends of the Earth Europe, belicht het activisme, het collectivisme en de empowerment van gemeenschappen in heel Europa die met energiearmoede kampen. Georganiseerd op initiatief van de groep Maatschappelijke Organisaties van het EESC is de tentoonstelling van 4 tot en met 16 december toegankelijk in het JDE-gebouw van het EESC in Brussel, Belliardstraat 99-101.

Tijdens het openingsevenement benadrukten de vicevoorzitter van het EESC voor Communicatie, **Aurel Laurentiu Plosceanu**, en de voorzitter van de groep Maatschappelijke Organisaties van het EESC, **Séamus Boland**, de inzet van het EESC om armoede uit te bannen, betaalbare energie te bevorderen, systemische verandering te stimuleren en werk te maken van de doelstellingen voor duurzame ontwikkeling (SDG's).

In zijn toespraak ging de heer Boland in op de stijgende kosten van levensonderhoud en de toenemende armoede in Europa. Daarbij pleitte hij voor een krachtige politieke reactie van de nieuwe Europese Commissie en het Europees Parlement. "De allereerste EU-strategie voor armoedebestrijding en de Green Industrial Deal, aangekondigd door Commissievoorzitter Ursula von der Leyen in haar politieke beleidslijnen voor de nieuwe Europese Commissie, moeten duurzame oplossingen bieden voor de realiteit ter plaatse", aldus de heer Boland.

Laia Segura, campagnevoerder Energy Justice, en **Yvonne Lemmen**, communicatiemedewerker bij Friends of the Earth, benadrukten dat dit fotoproject laat zien hoe mensen energieke armoede bestrijden en vechten voor hun recht op fatsoenlijke, klimaatbestendige huizen met betaalbare, schone energie. Klik [hier](#) voor meer informatie.

En de prijs voor de beste foto voor Connecting EU 2024 gaat naar...

Martina Cikojević, redacteur en journalist bij de Kroatische vakbond van postmedewerkers, heeft de fotowedstrijd Connecting EU 2024 gewonnen.

Haar foto, *De Grote Markt van Brussel bij maanlicht*, leverde haar een tweedaags verblijf op in Brussel tijdens de week van het maatschappelijk middenveld van het EESC in maart 2025.

Mevrouw Cikojević heeft dit jaar, op 17 en 18 oktober in Brussel, deelgenomen aan het [seminar Connecting EU 2024](#). Het seminar werd

bijgewoond door pers- en communicatiemedewerkers van maatschappelijke organisaties uit de EU, alsook door journalisten. Onder de titel: “Een bastion van democratie: journalistiek helpen overleven en floreren”, richtte het seminar zich op de ongekende uitdagingen waarmee journalisten worden geconfronteerd in een wereld van snel evoluerende AI en toenemende politieke druk.

Men nam ook deel aan de netwerksessie: “Het werk van persvoorlichter of communicatiemedewerker in tijden van Instagram, TikTok en AI – hoe breng je je boodschap over?”, die twee workshops omvatte. De fotowedstrijd maakte deel uit van de workshop “Lessons on communication content”, onder leiding van communicatiespecialist **Tom Moylan**.

Mevrouw Cikojević zei dat haar foto, die de maan door donkere wolken laat prikken en de nacht verlicht, ook symbolisch verband kan leggen met het thema van het seminar. “Niemand kan verhinderen dat de maan licht in de duisternis brengt. Niemand mag journalisten ervan weerhouden de waarheid te zeggen voor een betere, veiligere en eerlijkere samenleving,” zei ze.

Als winnaar van de fotowedstrijd neemt mevrouw Cikojević deel aan de tweede week van het maatschappelijk middenveld van het EESC, die van 17 tot en met 21 maart plaatsvindt in het gebouw van het EESC in Brussel. Dit jaar is het thema “Versterking van de cohesie en de participatie in gepolariseerde samenlevingen”.

De Persdienst van het EESC feliciteert Martina en bedankt iedereen die foto’s heeft ingezonden. (II)

NIEUWS VAN DE GROEPEN

[Amerikaanse verkiezingen: we zullen belangrijke strategische kwesties op eigen houtje moeten afhandelen](#)

door Stefano Mallia, voorzitter van de groep Werkgevers

Donald Trump heeft de Amerikaanse verkiezingen gewonnen en wordt voor de tweede keer president. De verkiezingsuitslag is glashelder en moet geëerbiedigd worden. Maar hoe nu verder?

De EU en de VS blijven belangrijke geopolitieke en handelspartners: onze relatie is immers gebaseerd op het beginsel van wederkerigheid. In de wereld van vandaag, waarin alles met elkaar verbonden is, is er geen plaats voor isolationisme of protectionisme, aangezien dergelijke visies de samenwerking en economische welvaart aan beide zijden én wereldwijd ondermijnen.

De EU en de VS zijn elkaars grootste handelspartners. De bilaterale **handel** tussen de EU en de VS bedroeg meer dan 1,6 biljoen EUR in 2023 en heeft daarmee een historisch hoogtepunt bereikt, terwijl de bilaterale investeringen opliepen tot 5 biljoen EUR. De VS zijn een belangrijke bron van buitenlandse directe investeringen (BDI) in de EU: naar schatting bedragen de BDI van de VS in Europa ongeveer 3,6 biljoen USD, terwijl de EU circa 3 biljoen USD in de VS investeert. Deze wederzijdse investeringen versterken de onderlinge economische afhankelijkheid en creëren miljoenen banen aan beide zijden van de Atlantische Oceaan.

Het is dan ook belangrijk dat we onze banden blijven koesteren. Het opleggen van invoerheffingen op goederen uit de EU, zoals Trump in het verleden al heeft aangekondigd, door heffingen van 10 % tot 20 % toe te passen op de invoer uit alle landen, met inbegrip van de EU, is een heilloze weg. Wij pleiten daarom voor een opener dialoog en een toekomstgerichte agenda voor samenwerking.

De Handels- en Technologieraad EU-VS heeft de dialoog over kritieke kwesties zoals artificiële intelligentie en halfgeleiders vergemakkelijkt. Niet alleen is er behoefte aan een meer diepgaande dialoog, de EU moet ook vaart zetten achter haar beleidshervormingen, orde op zaken stellen en nagaan hoe de samenwerking met de VS in goede banen kan worden geleid.

Daarnaast moeten we voorbereid zijn op de mogelijkheid dat we met betrekking tot belangrijke kwesties zoals de klimaatverandering en Oekraïne, zelf de touwtjes in handen zullen moeten nemen. Dit is een zeer reële mogelijkheid, en we kunnen er dan ook maar beter vanuit gaan dat dit de nieuwe realiteit wordt.

Het zijn de kosten van levensonderhoud, stommeling!

door de groep Werknemers

Deze variant op de slogan die Bill Clinton tijdens zijn campagne in 1992 voerde - “Het is de economie, stommeling!” - en die Amerikaanse kiezers tijdens de toenmalige recessie enorm aansprak, lijkt vandaag de dag meer dan toepasselijk. Daarvoor hoef je alleen maar te kijken de bevindingen van de meest recente [Eurobarometer](#)-enquête na de Europese verkiezingen: de inflatie en de economie waren de belangrijkste redenen om naar de stembus te gaan.

Maar dé oplossing bestaat niet en economische problemen zijn niet de enige verklaring voor alle verkiezingsonrust. We kunnen echter gerust stellen dat de stijgende prijzen, de kosten van levensonderhoud en de economische situatie afgelopen voorjaar voor kiezers in de EU en enkele weken geleden voor kiezers [aan de andere kant van de Atlantische Oceaan](#) de belangrijkste redenen waren om hun stem uit te brengen. Niet dat er geen teken aan de wand was: [al begin 2023](#) maakten kiezers zich hierover de grootste zorgen (gevolgd door armoede en sociale uitsluiting). Weliswaar lijken beleidsmakers het goed te doen als je kijkt naar de macro-economische indicatoren, maar de inflatie blijft krachtig doorwerken in [essentiële goederen zoals voedsel en energie](#). [Degenen die een relatief groot deel van hun inkomen aan deze basisbehoeften uitgeven, worden daar onevenredig hard door geraakt](#). En dit terwijl we de pandemie en de rampzalige

beleidsrespons daarop nog niet te boven zijn en veel landen ook nog steeds de naweeën van de crisis van 2008 aan den lijve voelen.

Al tientallen jaren houden de [lonen geen gelijke tred met de groei van de productiviteit](#), waardoor de vooruitzichten op een betere toekomst voor een groot deel van de werkende en de middenklasse in Europa verdampen. Politiek extremisme en verkiezingsonrust [zullen niet meer verdwijnen](#).

Het is van cruciaal belang voor de toekomst van Europa dat de crisis rond de kosten van levensonderhoud wordt aangepakt. Deze crisis legt immers de structurele problemen in onze samenlevingen en economieën bloot terwijl tegelijkertijd de beginselen die het sociale weefsel van onze democratieën in stand houden, in twijfel worden getrokken.

Op 26 november heeft [de groep Werknemers een ontmoeting gehad met verschillende belanghebbenden om deze problematiek te bespreken. Wij nodigen u uit om deze discussie terug te kijken](#) en u aan te sluiten bij onze oproep aan de beleidsmakers om [zich niet langer te buiten te gaan aan modewoorden, hun eigen vaardigheidskloof te dichten](#) en zich te concentreren op datgene wat belangrijk is.

Armoede voorgoed uit de wereld helpen

**door Séamus Boland, voorzitter van de EESC-groep
Maatschappelijke Organisaties**

Hoewel de EU rijker is dan het grootste deel van de wereld, zijn miljoenen Europese kinderen voor hun dagelijkse voeding van schoolmaaltijden afhankelijk. In steeds meer lidstaten wordt ook tijdens de schoolvakanties eten aan kinderen uitgedeeld. Dit is op zich al een teken dat armoede in zijn meest elementaire vorm bestaat en nog toeneemt. De nieuwe Europese Commissie moet dit resoluut en krachtadig aanpakken.

De Europese armoedestatistieken stemmen niet vrolijk. Ongeveer 21 % van de bevolking in de EU loopt het risico op armoede en sociale uitsluiting ([Eurostat-gegevens voor 2023](#)) en bijna 25 % van de kinderen dreigt in de armoedeval terecht te komen ([Eurostat-gegevens voor 2023](#)). Als de EU geen initiatieven zou nemen om armoede te bestrijden, zou het probleem wellicht nog groter zijn. Maar er is veel meer nodig. Daarom zijn het Europees Economisch en Sociaal Comité (EESC) en zijn groep van maatschappelijke organisaties verheugd over de aankondiging van Commissievoorzitter Ursula von der Leyen dat de Commissie in de mandaatsperiode 2024-2029 aan een EU-strategie voor armoedebestrijding zal werken om de onderliggende oorzaken van armoede aan te pakken. Het EESC, en mijn groep in het bijzonder, dringt al lang aan op een dergelijke strategie.

Helaas is armoede niet alleen een 'gebrek' aan de basismiddelen die gezinnen dagelijks nodig hebben. Het is het resultaat van een reeks hardnekkige omstandigheden die gepaard gaan met langdurige ontberingen. Deze ontberingen worden veroorzaakt door politieke systemen die in het beste geval bepaalde bevolkingsgroepen negeren en in het slechtste geval discrimineren.

Bij het zoeken naar een oplossing moeten we kijken naar de diepewortelde historische oorzaken van armoede, wat inhoudt dat alle fasen van het leven onder de loep moeten worden genomen, van de geboorte tot de dood. Ook voor huisvesting is zo'n onderzoek nodig, want dit wordt een van de ernstigste problemen in de Europese samenlevingen. Daarom heeft het EESC op verzoek van mijn groep een [studie](#) laten

uitvoeren naar duurzame en betaalbare huisvesting in de EU. Deze werd gepresenteerd tijdens [onze conferentie op 21 november](#) over de bescherming van de meest kwetsbare burgers in Europa door middel van duurzame en betaalbare huisvesting. Met deze conferentie hebben we aangetoond dat betaalbare huisvesting doorslaggevend is om armoede te bestrijden.

Het is een goede zaak dat de nieuwe Europese Commissie een commissaris voor energie en huisvesting zal hebben en zo zal bijdragen tot de uitbanning van armoede. Het is echter zorgwekkend dat de meeste politici het uitroeien van armoede blijven zien als een probleem dat moet worden opgelost aan de hand van grote, bureaucratisch beheerde budgetten. Alleen als deze mentaliteit verandert, zullen de middelen bij de juiste mensen terechtkomen. Armoede is een transversaal probleem en de nieuwe Europese commissarissen voor Energie en Wonen, voor Gelijkheid, voor Cohesie en Hervormingen en voor Rechtvaardige Transitie moeten dringend de verantwoordelijkheid nemen om deze verandering op gang te brengen.

FOCUS OP HET KLIMAAT

Photo by Lucie Moraau

[Voor miljarden bedrogen: geen klimaatrechtvaardigheid op COP29](#)

De jonge klimaat- en mensenrechtenactiviste Adélaïde Charlier, medeoprichter van Youth for Climate Belgium, licht toe wat er allemaal mis is met het COP29-klimaatakkoord dat onlangs in de Azerbeidzjaanse hoofdstad Bakoe is gesloten. COP29 wordt door velen als een symbool van geschonden vertrouwen en

klimaatongelijkheid beschouwd en is voor burgerorganisaties en kwetsbare landen uitgedraaid op een bittere teleurstelling.

De recente COP29-klimaatconferentie in Bakoe heeft de wereld verdeeld achtergelaten. Burgerorganisaties en kwetsbare landen vinden dat hun vertrouwen is geschonden en geven uiting aan hun diepe gevoel van frustratie. Er is weliswaar een akkoord gesloten waarin wordt toegezegd dat er vanaf 2035 een bedrag van 300 miljard USD per jaar beschikbaar zal worden gesteld om ontwikkelingslanden te helpen zich aan te passen aan de klimaatverandering, maar dit is bij lange na niet genoeg om te voldoen aan de dringende behoeften van de landen die het sterkst door de klimaatcrisis worden getroffen.

“Liever geen akkoord dan een slecht akkoord”

Een etmaal voordat er toch nog een overeenkomst uit de bus kwam, zei **Harjeet Singh**, directeur Global Engagement bij het initiatief voor een verdrag inzake non-proliferatie van fossiele brandstoffen: “Liever geen akkoord dan een slecht akkoord.” Uit zijn woorden bleek al dat de spanning tussen kwetsbare landen, ngo’s en rijkere staten hoog was opgelopen. Op zondag werd dan het ontluisterende resultaat van de conferentie bekendgemaakt, waarbij slechts één financieringsdoel werd vastgelegd: een belofte om vanaf 2035 jaarlijks

300 miljard USD ter beschikking te stellen. Dit bedrag is een lachertje, want het ligt ver beneden wat de kwetsbare landen gezamenlijk hadden gevraagd (1,3 biljoen USD om hun behoeften op het gebied van aanpassing, mitigatie, en verlies en schade te dekken).

Deze overeenkomst is gekoppeld aan de nieuwe collectieve gekwantificeerde doelstelling inzake klimaatfinanciering (NCQG), die bedoeld is om de klimaattransitie in ontwikkelingslanden te financieren. Het thans afgesproken bedrag van 300 miljard USD is drie keer zo hoog is als het in 2009 vastgestelde streefdoel, dat pas in 2022 werd gehaald (twee jaar later dan was overeengekomen), maar is het nog steeds verre van voldoende. Wanneer men de inflatie in aanmerking neemt, komt de toezegging van 100 miljard USD uit 2009 neer op een bedrag van 258 miljard USD vanaf 2035. Zo bezien is er sprake van een reële toename van slechts 42 miljard USD. Dit maakt duidelijk waarom kwetsbare landen opriepen tot “biljoenen in plaats van miljarden”.

De opzet van het voorgestelde klimaatfinancieringsdoel is net zo teleurstellend als het bedrag zelf. Er ontbreekt een specifieke toezegging voor publieke financieringsmechanismen, zoals subsidies, die landen in het Zuiden hard nodig hebben.

Daarnaast zijn er geen subdoelen om mitigatie, aanpassing en het aanpakken van verlies en schade adequaat te financieren. Er ligt een disproportionele nadruk op mitigatie (voornamelijk gefinancierd door multilaterale ontwikkelingsbanken en de particuliere sector), terwijl een duidelijke focus op aanpassing ontbreekt. Hieruit blijkt dat er nog steeds niets is geleerd van 2009: aanpassing wordt nog altijd aanzienlijk ondergefinancierd, en het probleem wordt nog verergerd doordat er geen verantwoording wordt afgelegd en er geen specifieke financiering is voor verlies en schade.

Verlies en schade worden weliswaar genoemd, maar wordt er slechts vaag en oppervlakkig naar verwezen, in plaats van dat ze op betekenisvolle wijze in de overeenkomst zijn opgenomen. Het raamwerk is ook van zodanige aard dat er zwaar wordt geleund op particuliere financiering, waarbij gedacht moet worden aan publiek-private partnerschappen, door overheidsfondsen ondersteunde particuliere investeringen waarbij de risico's beperkt zijn, en volledig particuliere investeringen, die actief worden aangemoedigd.

Ontkenning van historische verantwoordelijkheid

Afgezien van de ontoereikende financiering heeft het akkoord diepe barsten in de klimaatdiplomatie blootgelegd. Rijkere landen zijn eraan voorbijgegaan dat ze in uiteenlopende mate verantwoordelijk zijn voor de klimaatverandering en hebben een deel van de financiële last doorgeschoven naar kwetsbare landen, die nu al de grootste gevolgen van de klimaatverandering ondervinden. Landen als India, Cuba, Bolivia en Nigeria hebben hun woede geuit en de rijke landen verweten niet te betalen voor hun historische uitstoot van broeikasgassen.

Hierdoor is het vertrouwen naar het nulpunt gedaald en zijn de spanningen opgelopen naar een niveau dat in de geschiedenis van de COP-besprekingen nooit eerder is gezien. De nu toegezegde 300 miljard USD verbleekt bij de 1 biljoen dollar die volgens VN-deskundigen nodig is als minimumbedrag voor investeringen van ontwikkelingslanden (met uitzondering van China) vanaf 2035.

Een slechte deal die onder druk is gesloten

De armste en kwetsbaarste landen ter wereld, waaronder de 45 minst ontwikkelde landen (MOL's) en 40 kleine eilandstaten, hebben het akkoord uiteindelijk onder enorme politieke druk geaccepteerd. De angst

dat er geen enkele deal tot stand zou komen, in combinatie met de vrees dat een toekomstige regering-Trump wellicht weinig goeds zal brengen voor het klimaat, dwong hen tot handelen. Voor velen was het een bitter compromis: er werd akkoord gegaan met onvoldoende financiering, teneinde onmiddellijke hulp veilig te stellen.

De prijs van uitstel

Deze slechte overeenkomst vormt niet alleen een klap voor de diplomatieke betrekkingen, maar zal ook desastreuze gevolgen hebben voor de levens van miljoenen mensen. Kwetsbare landen staan al onder gigantische druk door extreem weer, een stijgende zeespiegel en schaarste aan middelen. Regeringen van rijkere landen moeten beseffen dat het veel goedkoper is om nu te investeren in klimaatbeleid dan te wachten met het betalen van de torenhoge rekening die de natuur voor ons in petto heeft en die alsmaar verder oploopt.

De uitkomst van COP29 wijst ons er eens te meer op dat de klimaatcrisis dringend om krachtdadig optreden en gerechtigheid voor de zwaarst getroffen en vraagt. Zonder ingrijpende toezeggingen zal de kloof tussen het mondiale Noorden en Zuiden jaar na jaar dieper worden, waardoor wereldwijde samenwerking op klimaatgebied fundamenteel wordt ondermijnd.

Met COP30 in het verschiet is het duidelijk dat de strijd voor klimaatrechtvaardigheid nog lang niet gestreden is.

Adélaïde Charlier is een 23-jarige Europese activiste voor klimaatrechtvaardigheid. Ze is vooral bekend als medeoprichtster van Youth for Climate Belgium en meer recent als oprichtster van The Bridge, een organisatie die bruggen slaat tussen jongeren en klimaatpolitiek. Daarnaast staat ze op de Forbes-lijst "30 under 30" voor 2024.

De strijd voor een gezonde planeet is een kwestie van leven of dood

“Wij plattelandsvrouwen willen niet met medelijden worden gezien; wij willen worden erkend en gewaardeerd als bondgenoten bij het bereiken van duurzame ontwikkeling. We hebben kansen en hoogwaardige basisdiensten nodig om in onze woongebieden te kunnen blijven en de wereld te kunnen blijven voeden”, aldus Luz Haro Guanga, boerin uit Ecuador en uitvoerend secretaris van het [Netwerk van plattelandsvrouwen in Latijns-Amerika en het Caribisch gebied](#) (RedLAC), die onlangs het woord nam tijdens het EESC-debat over [Vrouwen en de drievoudige](#)

[crisis van de planeet](#)’. In haar interview met EESC Info spreekt mevrouw Haro Guanga over de gevolgen van de klimaatverandering in Latijns-Amerika en waarom er, ondanks de tegenslagen van de COP16, ruimte noch tijd is voor pessimisme in de strijd voor een duurzamere en gezondere planeet.

EESC info: Uw organisatie, RedLAC, nam deel aan de COP16. Bent u teleurgesteld over de resultaten van de conferentie? Er is immers geen consensus bereikt over de financiering voor de bescherming van de natuur en de biodiversiteit? Is er eigenlijk iets bereikt tijdens de COP16?

Haro Guanga: Als plattelandsvrouw uit Ecuador vecht ik sinds de jaren 1980 voor de rechten van mijn zusters in Ecuador. Een van de lessen die deze bijna 40 jaar mij hebben geleerd, is dat sociale processen enorme inspanningen vergen, weinig onmiddellijke voordelen opleveren en bovenal doorzettingsvermogen, consistentie en volharding vereisen. Een consensus over de financiering voor de bescherming van de natuur en de biodiversiteit zou fantastisch zijn geweest, maar ik weet zeker dat de stem van duizenden mannen en vrouwen uit steden en van het platteland die de COP16 als een lawine zandkorrels hebben overspoeld, de sympathie heeft veroverd van mensen die voorheen deze dringende klimaatactie niet wilden steunen.

We hebben ons doel niet bereikt, maar nu moeten we blijven aandringen bij de autoriteiten van elke stad, gemeenschap en land, zodat zij er nota van nemen. En we moeten met persoonlijke, technische en politieke wil de beste beslissingen nemen om te voorkomen dat mensen in de toekomst van de honger sterven omdat we nu geen actie ondernemen.

Welke gevolgen heeft de klimaatverandering voor inheemse en plattelandsvrouwen in Latijns-Amerika?

Ik wil enkele feiten vermelden uit een document dat is samengesteld door de Inter-Amerikaanse Commissie van Vrouwen (CIM) van de Organisatie van Amerikaanse Staten (OAS), op basis van gesprekken met 70 vrouwelijke leiders uit 16 landen. Het dialoogproces is in september 2024 van start gegaan. Het document is tijdens de COP16 gepresenteerd en bevat de standpunten van plattelandsvrouwen.

De conclusie luidde dat klimaatverandering in alle landen een feit is, ook in Noord- en Zuid-Amerika, en ernstige gevolgen heeft. Vier klimaatverschijnselen sprongen er echter uit.

Langdurige droogtes: Sommige landen meldden maanden met zeer weinig neerslag, terwijl landen verder naar het zuiden melding maakten van jarenlange droogte.

De temperatuurstijging ligt ruim boven de normale niveaus: Deze hoge temperaturen dragen, samen met de droge grond, bij aan tal van branden (sommige spontaan en andere opzettelijk aangestoken), maar ze worden allemaal verergerd door de droge omstandigheden, die het leven en de biodiversiteit aantasten. Zo werd ten tijde van de bijeenkomst in Brazilië gemeld dat er in de staat Piauí 300 branden waren uitgebroken.

Stormen: Er werd vermeld dat de regen intens is en in de vorm van hevige en zeer korte buien valt, vaak vergezeld van hevige storm. Deelnemers uit Midden-Amerika, Mexico, de Dominicaanse Republiek en de kust van Colombia maakten gewag van een toename van de intensiteit en frequentie van orkanen en tropische stormen die hun gebieden treffen.

Veranderingen in neerslagpatronen: “Het regent op de meest onverwachte momenten” is een uitdrukking die tijdens alle bijeenkomsten steeds gehoord werd; in het zuiden en in de Andes-gebieden was sprake van onverwachte vorst, hagel en sneeuwval. Over het algemeen werd een daling van de jaarlijkse neerslag vastgesteld. Anderzijds: als het regent, zijn het stortregens, die overstromingen en natuurrampen veroorzaken, die leiden tot verlies van mensenlevens, infrastructuur, wegen en gewassen, en die de levensomstandigheden aantasten, vooral in plattelandsgebieden. Een van de deelnemers vat het als volgt

samen: “Soms is de regen angstaanjagend.”

Anderzijds worden niet-duurzame praktijken toegepast, waardoor de natuurlijke hulpbronnen uitgeput raken. De verontrustendste en ook meest genoemde kwesties waren de houtkap of ontbossing van bossen en mangroves; opzettelijk aangestoken bosbranden; incorrecte omgang met watervoorraden; vervuiling; de bevordering van intensieve, expansieve, waterintensieve en vervuilende activiteiten; en het buitensporige gebruik van landbouwchemicaliën, herbiciden en pesticiden.

Een opvallend aspect was de **inertie van sommige lokale en nationale overheden** die geen regelgevingskaders ontwikkelen om destructieve activiteiten te beteugelen en duurzame productieve strategieën te bevorderen. Sommige landen hebben regelgeving, maar vanwege corruptie of persoonlijke politieke belangen voeren de autoriteiten deze niet uit.

De internationale leiders worden dan ook opgeroepen meer druk uit te oefenen op staten om de door hen ondertekende verdragen inzake biodiversiteit en klimaatverandering na te leven.

Bent u optimistisch of pessimistisch over de richting die de strijd voor klimaat- en milieubescherming uitgaat? Wat moet er volgens u worden gedaan?

Als we niet groots dromen, zullen we geen grote dingen bereiken. Terwijl de klimaatverandering ons raakt en de gevolgen ervan snel toenemen, moeten we blijven vechten zodat besluitvormers aandacht besteden aan die fundamentele aspecten die prioritaire actie vereisen, niet alleen wat betreft financiering, maar ook ten aanzien van coördinatie, samenwerking en minder egoïsme en partijpolitieke ijver.

Ik vertrouw erop dat als we blijven aandringen, onze stem blijven verheffen en de sociale processen op de lange termijn door volharding in stand houden; als we strategische allianties sluiten, in Noord- en Zuid-Amerika en over de hele wereld, we het overheidsbeleid kunnen beïnvloeden en ervoor kunnen zorgen dat degenen die machtsposities bekleden of besluitvormingsfuncties vervullen, dit doen vanuit de overtuiging dat het dringend noodzakelijk is om klimaatverandering te bestrijden. Tegelijkertijd moeten we activiteiten terugdringen die de schadelijke en destructieve effecten van klimaatverandering op onze planeet versnellen: branden, monocultuur, willekeurig gebruik van insecticiden en chemicaliën, vernietiging van waterbekkens, niet-selectieve visvangst, vernietiging van waterbronnen, rioolwaterzuivering, enz.

Pessimisme zal onze stem verzwakken, en er uiteindelijk toe leiden dat we ons werk en onze strijd opgeven. Er is geen moment te verliezen, noch ruimte voor pessimisme in de strijd voor een duurzamere en gezondere planeet, ondanks alle negatieve ontwikkelingen. Het is een kwestie van leven of dood voor de huidige en toekomstige generaties!

We hadden gisteren in actie moeten komen. Maar vandaag is het nog steeds een goed moment om te beginnen met het veranderen van attitudes en om toezeggingen te doen voor het welzijn van alle mensen.

Luz Haro Guanga is een boerin uit Ecuador en uitvoerend secretaris van het [Netwerk van plattelandsvrouwen van Latijns-Amerika en het Caribisch gebied \(RedLAC\)](#), alsook voorzitter van de technische afdeling van RedLAC in Ecuador, [FUNMUJERURAL-e](#). RedLAC is een sociale organisatie, bestaande uit meer dan 200 organisaties van plattelandsvrouwen uit heel Latijns-Amerika en het Caribisch gebied. Opgericht in 1990 in Argentinië streeft RedLAC ernaar de effectieve burger- en politieke participatie van plattelandsvrouwen te bevorderen. Dankzij de langdurige inspanningen van RedLAC heeft de Organisatie van Amerikaanse Staten (OAS) de periode 2024-2034 uitgeroepen tot het “Inter-Amerikaans decennium voor de rechten van alle vrouwen, meiden en meisjes in landelijke gebieden van Noord- en Zuid-

Investeer duurzaam voor de toekomst van uw kleinkinderen

In 2021 won de Belgische vereniging **Grootouders voor het Klimaat** de **EESC-prijs voor het maatschappelijk middenveld** op het gebied van klimaatactie met hun campagne "Onze spaarcenten voor hun toekomst". De campagne was gericht op het aanmoedigen van ongeveer 2,4 miljoen Belgische grootouders om hun spaargeld - destijds geschat op zo'n 910 miljard euro aan activa - te herinvesteren in duurzamere projecten. EESC-Info sprak met co-voorzitter van Grootouders voor Klimaat Hugo Van Dienderen over klimaat en duurzame financiën nu, en de verwachtingen en plannen voor de toekomst.

Ziet u na drie jaar tastbare resultaten van uw campagne? Hoe zou u de stand van de klimaat- en duurzame financiering in België over het algemeen beoordelen - is er sprake van vooruitgang en neemt het bewustzijn onder mensen toe over het belang hiervan?

De prijs van het EESC was voor ons een belangrijke erkenning en steun. We hebben er vaak naar verwezen in contacten met de overheid, andere steunende organisaties en onze medeburgers. Het heeft ons geholpen om verdere contacten te leggen en onze campagne verder te ontwikkelen, zowel voor onze medegrootouders als voor jongere generaties, met de ontwikkeling van presentaties, workshops en een lessenreeks over duurzame financiën.

We merken dat het nog steeds geen evident onderwerp is, maar dat tegelijk vanuit Europa belangrijke wetgevende inspanningen werden geleverd (taxonomie, green deal, CSRD, CSDDD enz.) waardoor nu ook bedrijven en sectoren meer en meer initiatieven nemen waarnaar we kunnen verwijzen. Dat is hoopvol en nodig, zoals uit de (ontbrekende) resultaten van de COP in Bakoe helaas nogmaals is gebleken.

Uit een recente studie leerden we dat ons werk voor bewustwording nog steeds zeer nodig is. Slechts 5-15 % van de beleggers maken gebruik van hun recht om aan hun financiële instellingen te vragen om rekening te houden met hun duurzame voorkeuren. We moeten daar dus op blijven inzetten.

Wat verwacht u van de COP29? Neemt u deel aan de conferentie, zoniet rechtstreeks dan door de 12-jarige jongen Ferre en zijn grootouders te steunen? Denkt u dat klimaatfinanciering een cruciaal onderwerp is voor een rechtvaardige transitie?

Wanneer we dit schrijven is de COP29 net voorbij. We hebben daarvoor vanaf het begin onze volle ondersteuning, financieel en communicatief, gegeven aan de 12-jarige Ferre, die met zijn grootouders, lid van Grootouders voor het Klimaat, de reis naar Bakoe ondernam om de stem van kinderen te blijven laten horen. We willen hierbij ook alle medegrootouders en instanties bedanken die dit mogelijk hebben gemaakt.

De COP29 moest de COP van de klimaatfinanciering worden omdat financiering inderdaad cruciaal is voor de rechtvaardige transitie. In Bakoe zagen we dat helaas nog zeer onvoldoende. Onze boodschap blijft, het geld

is voorhanden en we vragen aan wie het heeft om verantwoordelijkheid te nemen en het duurzaam in te zetten voor de toekomst van onze kleinkinderen.

Wat zijn de nieuwste projecten van Grootouders voor het Klimaat die u graag zou willen noemen? Zijn er al nieuwe projecten in de maak?

We blijven hoopvol naar de toekomst kijken. 2025, tien jaar na de Overeenkomst van Parijs, wordt voor Grootouders voor het Klimaat het jaar waarin we in groten getale naar onze medegrootouders zullen toegaan, die lid zijn van de grote seniorenorganisaties in Vlaanderen. We zitten midden in de voorbereidingen waarbij enkele tientallen Grootouders voor het Klimaat zich aan het scholen zijn om vol vertrouwen, met een uitgestoken hand en met een luisterend oor het gesprek te kunnen aangaan over het klimaat.

We ontwikkelden meerdere workshops, waaronder één over duurzaam sparen en beleggen, die we gratis aanbieden aan alle lokale afdelingen van de seniorenorganisaties. We merken alvast veel enthousiasme. Eind november 2025 organiseren we een groots slotevenement, dat – zo hopen we – geen slot zal zijn maar een begin van een groeiend engagement voor de toekomst.

Hugo Van Dienderen is medeoprichter en covoorzitter van Grootouders voor het Klimaat. Opgericht in 2019, Grootouders voor het Klimaat is een onafhankelijke beweging van senioren, voornamelijk opa's en oma's, die een leefbare wereld willen doorgeven aan toekomstige generaties. Het is lid van de [Europese vereniging Grootouders voor Klimaat](#).

Op de foto: Ferre met zijn Grootouders voor het Klimaat op COP 29 in Bakoe. Ferre heeft er tegenover veel belangrijke mensen zijn ongerustheid over de klimaatcrisis kunnen uitspreken.

[Impactinvesteren: anders beleggen voor een duurzame toekomst](#)

Kunnen we de wereld helpen redden door duurzaam te investeren? De financiële sector ondergaat een opmerkelijke transformatie als gevolg van ecologische en sociale uitdagingen. Dr. Brigitte Bernard-Rau van de Universiteit van Hamburg neemt impactinvesteren onder de loep, de nieuwe krachtige investeringsstrategie. Deze strategie verandert onze manier van denken over de rol van kapitaal en financiën in de samenleving fundamenteel. Er wordt korte metten gemaakt met het traditionele idee dat investeerders moeten kiezen tussen geld verdienen of de wereld verbeteren.

Door Brigitte Bernard-Rau

In een wereld die te maken krijgt met nooit geziene ecologische en sociale uitdagingen, gaande van klimaatverandering en biodiversiteitsverlies tot voedselzekerheid, ongelijkheid, welzijn en gezondheidszorg,

ondergaat de financiële sector een opmerkelijke transformatie. Impactinvesteren is een nieuwe, impactvolle beleggingsaanpak die het traditionele idee op de helling zet dat beleggers moeten kiezen tussen geld verdienen of de wereld verbeteren. Maar wat is impactinvesteren precies? En wat is het verschil met andere vormen van duurzaam beleggen?

Wat is impactinvesteren?

In essentie staat impactinvesteren voor een fundamentele verschuiving in de manier waarop we denken over de rol van kapitaal en financiën in de samenleving. Volgens de definitie van het [Global Impact Investing Network \(GIIN\)](#), is impactinvesteren “een investeringsstrategie die bedoeld is om een positieve, meetbare sociale en ecologische impact te hebben, naast een financieel rendement”. Deze ogenschijnlijk eenvoudige definitie verzwijgt echter hoe complex het transformatieve potentieel van impactinvesteren is.

Om de bijzondere rol van deze vorm van beleggen in de moderne financiële wereld, met zijn materialistische benadering, volledig te begrijpen, moeten we kijken waar impactinvesteren past binnen het bredere spectrum van beleggingsstrategieën. Aan de ene kant van het spectrum hebben we de traditionele beleggingen, waar financieel rendement en winstmaximalisatie vooropstaan en sociale of milieuoverwegingen geen rol spelen bij het nemen van beslissingen. Maar naarmate we meer de andere kant op bewegen, komen we steeds geavanceerdere beleggingsvormen tegen waarin sociale en milieuprestatiefactoren een rol spelen, wat resulteert in een verscheidenheid aan duurzame financiële beleggingen. Een daarvan is impactinvesteren, de ultieme beleggingsstrategie die positieve en transformatieve verandering voorstaat door financieel rendement te combineren met sociale en milieudoelstellingen.

Beleggingsstrategieën in een notendop:

- **traditionele investeringen** richten zich uitsluitend op financieel rendement en laten sociale en milieufactoren buiten beschouwing. Dit was lange tijd de hoeksteen van de kapitaalmarkten;
- investeringen die **ESG-criteria** (ecologische, sociale en governancecriteria) als risico-indicatoren in een beleggingsbeslissing opnemen, maar deze vormen niet de belangrijkste factor bij die beslissing;
- **duurzame financiering** integreert ESG-criteria in de besluitvorming over investeringen en ziet duurzaamheid als een meerwaarde. De voorkeur gaat uit naar investeringen die duurzaamheidsuitdagingen aanpakken en positieve verandering teweegbrengen op sociaal en milieugebied. Hier vallen ook investeringen in de transitie onder, zowel het financieren van wat nu al milieuvriendelijk is (groene financiering) als van de overgang naar milieuvriendelijke prestatieniveaus na verloop van tijd (transitiefinanciering);
- **impactinvesteren** willen een significante verandering op de financiële markten teweegbrengen, een “substantiële koerswijziging richting meer impact”, en gaan in op de vraag [Draagt investeren in duurzaamheid bij aan een betere wereld?](#). Daarom komt impactinvesteren naar voren als de meest bewuste benadering, waarbij actief en in gelijke mate wordt gestreefd naar zowel financieel rendement als meetbare positieve impact op sociaal of milieugebied.

Impactgericht versus impactcreërend investeren

Binnen [impactinvesteren](#) kunnen we een cruciaal onderscheid maken tussen impactgericht en impactcreërend investeren. Dit onderscheid helpt beleggers niet alleen te begrijpen waar hun geld naartoe gaat, maar ook hoe het bijdraagt aan positieve verandering.

- **Impactgericht investeren** ondersteunt bedrijven die al hebben laten zien dat ze positieve milieu- of sociale praktijken hanteren en die hun inzet voor positieve impact hebben bewezen via hun activiteiten en resultaten.
- **Impactcreërend investeren** zoekt actief naar nieuwe oplossingen voor sociale of ecologische uitdagingen, vaak gericht op transformatie en systemische verandering.

Dit theoretische onderscheid krijgt concreet vorm via praktische toepassingen in verschillende sectoren.

Schone energie

In de transitie naar schone energie kan impactgericht investeren bestaan in het kopen van aandelen in gevestigde bedrijven in duurzame energie of fabrikanten van elektrische voertuigen. Deze bedrijven dragen al bij aan milieuduurzaamheid via hun basisbedrijfsmodellen. Impactcreërend investeren in dezelfde sector kan bestaan in het financieren van startups in batterijtechnologie of innovatieve zonne-energieprojecten in achtergestelde gebieden, waarbij totaal nieuwe oplossingen voor energie-uitdagingen worden ontwikkeld.

Duurzame landbouw

Duurzame landbouw is een ander treffend voorbeeld. Impactgerichte investeerders steunen bijvoorbeeld gevestigde producenten van biologische voeding of duurzame boerderijen, terwijl impactcreërende investeerders op zoek gaan naar regeneratieve landbouwtechnieken of revolutionaire oplossingen voor stadslandbouw die de manier waarop we voedsel produceren ingrijpend veranderen.

Sociale impact

Op sociaal gebied ondersteunen impactgerichte investeringen vaak bedrijven die zich actief inzetten voor diversiteit en eerlijke arbeidsomstandigheden. Impactcreërende investeringen daarentegen kunnen bijvoorbeeld nieuwe betaalbare huisvestingsprojecten of baanbrekende onderwijstechnologie voor achtergestelde groepen financieren en zo actief nieuwe wegen banen naar sociale rechtvaardigheid.

Het investeringsproces: van intentie tot impact

Bij succesvol impactinvesteren wordt een strikte procedure gevolgd. Positieve sociale en ecologische verandering teweegbrengen begint met het [bepalen van duidelijke impactdoelstellingen](#). Investeerders moeten omschrijven welke specifieke milieu- of sociale resultaten ze willen bereiken, meetbare streefdoelen vaststellen en deze vaak afstemmen op bestaande kaders zoals de wereldwijde indicator van de Verenigde Naties voor 17 duurzameontwikkelingsdoelstellingen en de 169 doelstellingen van de Agenda 2030.

Deze opzet onderscheidt impactinvesteren van andere vormen van duurzame financiering. Er moet een zorgvuldig onderzoek worden ingesteld om zowel de financiële prestaties als het vermogen om zinvolle sociale of milieuresultaten te genereren en te meten, te beoordelen.

De financiële beoordeling van een investering is een vastomlijnde praktijk waarvoor gestandaardiseerde criteria en degelijke meetmethodes beschikbaar zijn. De niet-financiële beoordeling daarentegen, zoals die van de sociale en milieueffecten, is nog steeds relatief onderontwikkeld. Er ontbreekt een universeel kader. Traditionele financiële analyses volstaan niet om na te gaan in welke mate een bedrijf zich inzet voor verandering. Er moet ook worden beoordeeld in welke mate het management zich inspant om de impactdoelstellingen te verwezenlijken, of het in staat is de impact doeltreffend te meten en of het de resultaten op een transparante manier bekend kan maken en erover kan rapporteren. Vaak moeten ook

specifieke impactparameters worden beoordeeld die zijn afgestemd op de doelstellingen van de investering, om ervoor te zorgen dat ze in overeenstemming zijn met erkende kaders zoals de impacttoolkit IRIS+ of het [Impact Management Platform \(IMP, 2024\)](#).

Omwille van de zorgvuldigheid is het cruciaal om een [onderscheid te maken tussen 'bedrijfsimpact' en 'investeerdersimpact'](#). Onder bedrijfsimpact worden de directe sociale of milieueffecten verstaan die het gevolg zijn van de activiteiten en producten van een bedrijf. De investeerdersimpact daarentegen is de invloed die investeerders uitoefenen op het beleid en de resultaten van een bedrijf via hun investeringskeuzes en hun engagementstrategieën. Inzicht in dit onderscheid is cruciaal om de totale impact van investeringen nauwkeurig te kunnen beoordelen en om effectieve methodes te ontwikkelen die de impact meten.

Uitdagingen, complexiteit en overwegingen

Hoewel impactinvesteren veelbelovend is, zijn er nog een aantal obstakels te overwinnen:

1. **impactmeting:** bij gebrek aan standaardmeetmethoden is het moeilijk om sociale en milieuresultaten te kwantificeren of te vergelijken. Transparantie en zorgvuldige tracering en rapportering van impactparameters zijn van cruciaal belang voor de consistentie en verantwoording. Ze kunnen worden gebruikt om beweringen over de impact met bewijzen te staven;
2. **traceerproblemen:** het is moeilijk om de effecten van een specifieke investering te isoleren tegen de achtergrond van bredere systemische veranderingen en ze aan die investering toe te schrijven. Een van de grootste uitdagingen bij impactinvesteren blijft: hoe bepaal je in welke mate de waargenomen verandering rechtstreeks aan een specifieke investering kan worden toegeschreven? Verbeteringen in SDG 3 (goede gezondheid en welzijn) kunnen bijvoorbeeld het resultaat zijn van een combinatie van investeringen in gezondheidszorgvoorzieningen, onderwijs en infrastructuur, en niet van één gerichte investering. Methoden zoals contrafeitelijke analyse en vergelijking met een controlegroep moeten worden ontwikkeld, maar daar zijn veel middelen voor nodig. Zulke analyses zijn ook niet altijd haalbaar, zeker in het geval van kleinere projecten of ontwikkelingsmarkten;
3. **impactwashing:** overdreven of valse beweringen van bedrijven of fondsen over hun sociale of milieu-impact ondermijnen het vertrouwen in de sector. Om het vertrouwen en de integriteit op het gebied van impactinvesteren te behouden, zijn transparante verslaggeving en geverifieerde impactclaims van het grootste belang ([ITF](#)). Duidelijke normen voor impactmeting en betrouwbare verificatiemethoden, naast audits door derden en onafhankelijke certificering, zijn van vitaal belang voor het behoud van de geloofwaardigheid.

Het transformatieve potentieel van impactinvesteren

Impactinvesteren speelt een voortrekkersrol in een ingrijpende verschuiving in de financiële wereld en is veel meer dan de zoveelste beleggingsstrategie. De rol van financiën in de samenleving krijgt een totaal nieuwe invulling, die ingaat tegen de traditionele opvatting dat financieel rendement en positieve sociale en ecologische impact niet met elkaar te verzoenen zijn.

De ontwikkeling van impactinvesteren heeft aangetoond dat investeerders een winstgevend rendement kunnen nastreven en tegelijkertijd kunnen bijdragen tot betekenisvolle sociale en ecologische verandering. Door doel en winst aan elkaar te koppelen, overtuigt impactinvesteren als een financiële strategie waar zowel de mens als de planeet wel bij varen.

Brigitte Bernard-Rau is postdoctoraal onderzoeker en fellow aan de School of Business, Economics and Social Sciences van de Universiteit van Hamburg. Haar onderzoek richt zich op ESG-ratings en ratingbureaus, duurzame financiering, maatschappelijk verantwoord investeren, impactinvesteren en maatschappelijk verantwoord ondernemen. Onlangs publiceerde ze [Sustainability Stories: The Power of](#)

[Narratives to Understand Global Challenges](#) (Springer Nature, 2024). Het boek bevat meer dan 30 inspirerende verhalen van verschillende auteurs uit de hele wereld. Zij vertellen over verschillende manieren om zich in te zetten voor het algemeen belang en iets te betekenen voor de gemeenschap, de professionele omgeving en het leven van andere mensen.

Burgerjournalistiek ondersteunt traditionele media

"Climate Reporters", het nieuwe Litouwse persagentschap rond klimaat, bindt de strijd aan tegen de vermoeidheid in de berichtgeving over klimaatkwesties en wil van de klimaatverandering weer voorpagina nieuws maken. Het is een schoolvoorbeeld van burgerjournalistiek en combineert communicatie en klimaatactivisme om mensen voor te lichten over klimaatverandering en Moeder Aarde een stem te geven in tijden van milieucrisis.

Door Rūta Trainytė

Dit jaar is in Litouwen het persbureau "Climate Reporters" opgericht. Het is een initiatief van niet-gouvernementele organisaties (ngo's) en is een voorbeeld van burgerjournalistiek. Bedoeling is om journalisten te helpen verslag te doen van de verschillende aspecten van de milieucrisis. Hiertoe bereidt het team van het persbureau teksten voor die vervolgens naar redacties worden gestuurd.

Dat team bestaat uit een community van activisten. De teksten worden geschreven door journalisten, pr-specialisten, vertegenwoordigers van ngo's, activisten en wetenschappers. Kortom, mensen die geven om wat er gebeurt in de wereld en sociale verandering willen zien. Samen vormen zij ook het bestuur van het persbureau, dat ervoor zorgt dat het nieuwe initiatief geloofwaardig is.

Wij van "Climate Reporters" zijn niet onbekend met de wereld van communicatie, want we hebben al veel ervaring met public relations, redactiewerk en het opzetten en onderhouden van webportalen. Ook klimaatkwesties zijn niet nieuw voor ons. Zo is het idee ontstaan. We doen waar we goed in zijn en combineren dat met klimaatactivisme. We geven Moeder Aarde een stem in deze milieucrisis.

Natuurlijk onderhouden we contacten met journalisten. Op nieuwsredacties heerst vaak de perceptie dat het publiek niet geïnteresseerd is in nieuws over het klimaat en dat het geen clicks oplevert. Krantenkoppen waarin de woorden "klimaatverandering" of "klimaatcrisis" voorkomen, worden vermeden. Waarom wordt de klimaatcrisis ontkend? Om de samenleving te beschermen tegen slecht nieuws en paniekzaaijerij?

Misschien schetsen we een te somber beeld. Nieuwsredacties worden elke dag overspoeld met een enorme hoeveelheid nieuws. Op zich is dat al moeilijk te verwerken, zelfs als je het nieuws over het klimaat links laat liggen. Daarnaast moet je ook bekend zijn met het onderwerp. Dit is waar wij om de hoek komen kijken. De "Climate Reporters" zijn van plan om opleidingen voor journalisten te organiseren. Journalisten moeten kennis van zaken hebben zodat ze niet aan greenwashing doen.

Een ander idee is om bepaalde groepen op een leuke manier iets bij te leren over klimaatverandering. We willen in de eerste plaats jongeren bereiken en we hebben gemerkt dat zij positief reageren op humor. We weten nog niet hoe dit er in de toekomst concreet zal uitzien, maar we hebben al een paar ideeën.

Het persbureau bestaat nu zes maanden. Uit ervaring weten we dat we geduld moeten hebben. We blijven hardnekkig en vastberaden bij redacties aankloppen met onze nieuwsberichten. Ondertussen worden onze teksten al gepubliceerd op grote Litouwse nieuwsportalen en worden we uitgenodigd voor radioprogramma's.

Voor de kwaliteit van ons redactiewerk is het erg belangrijk dat we veel steun krijgen van Litouwse milieuorganisaties, dat onze organisaties lid zijn van internationale ngo-netwerken, dat onze leden deelnemen aan werkgroepen op EU-niveau en dat ze Litouwen vertegenwoordigen in het EESC. Op deze manier kunnen we een ruimer scala aan onderwerpen brengen en de vinger aan de pols houden.

Onze band met het EESC is niet alleen te danken aan het feit dat een van de initiatiefnemers van het project, Kęstutis Kupšys, lid is van het EESC. De EESC-leden uit de verschillende landen kunnen ook interessante ervaringen delen en verrijken zo het klimaatnieuws van de 'Climate Reporters'. Zo spraken we onlangs met het Franse EESC-lid Arnaud Schwartz in de marge van de COP16 wereldtop over biodiversiteit. De inzichten die hij rechtstreeks vanuit Cali met ons deelde, hebben een artikel opgeleverd. Zijn gedachten vonden al snel weerklank in de Litouwse media. Dit model, waarbij gebruik wordt gemaakt van de expertise van EESC-leden om wereldnieuws tot bij een lokaal publiek te brengen, is waardevol gebleken. Daarom zullen we het ook in de toekomst blijven gebruiken.

Rūta Trainytė is redacteur van "Climate Reporters", het persagentschap over klimaat, een onderdeel van het door de staat gefinancierde ŽALINK-project. Het project wordt geleid door het Consumentenverbond, het Platform voor Ontwikkelingssamenwerking en de ngo Circulaire Economie en wordt gefinancierd door het Programma inzake klimaatverandering van het Agentschap voor Milieuprojectbeheer van het Ministerie van Milieu van de Republiek Litouwen.

Redactie

Ewa Haczyk-Plumley (editor-in-chief)
Laura Lui (ll)

Aan deze uitgave werkten mee

Christian Weger (cw)
Daniela Vincenti (dv)
Erika Paulinova (ep)
Ewa Haczyk-Plumley (ehp)
Giorgia Battiato (gb)
Jasmin Kloetzing (jk)
Katerina Serifì (ks)
Laura Lui (ll)
Leonardo Pavan (lp)
Marco Pezzani (mp)
Margarita Gavanis (mg)
Margarida Reis (mr)

Millie Tsoumani (mt)
Pablo Ribera Paya (prp)
Thomas Kersten (tk)

Coördinatie

Agata Berdys (ab)
Giorgia Battiato (gb)

Adres

European Economic and Social Committee
Jacques Delors Building,
99 Rue Belliard,
B-1040 Brussels, Belgium
Tel. (+32 2) 546.94.76
Email: eescinfo@eesc.europa.eu

EESC info is published nine times a year during EESC plenary sessions. EESC info is available in 24 languages
EESC info is not an official record of the EESC's proceedings; for this, please refer to the Official Journal of the
European Union or to the Committee's other publications.
Reproduction permitted if EESC info is mentioned as the source and a link is sent to the editor.

09/2024